Первомайський медичний фаховий коледж
Миколаївської обласної ради

Циклова комісія основ медсестринства та терапевтичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи

_____/ Інна СІМЧИШИНА
“_____”_____20___ року

Форма № Н-3.04
(наказ МОН від 29.03.2012 № 384)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медсестринство в неврології та психіатрії

Галузь знань 22 Охорона здоров’я

спеціальність 223 Медсестринство

освітньо-професійна програма **Сестринська справа**

(на основі базової середньої освіти)
(Рік вступу 2024)

Первомайськ

2026

програма **«Медсестринство в неврології та психіатрії»** для здобувачів освіти

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
спеціальність	223 Медсестринство
освітньо-професійна програма	**Сестринська справа**

складена на основі навчальної програми **«Медсестринство в неврології»** та **«Медсестринство в психіатрії та наркології»** для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів І-ІІІ рівнів акредитації, розробленої Центральним методичним кабінетом підготовки молодших спеціалістів МОЗ України, 2011року.

Розробник: Гашімова Наталія - викладач другої кваліфікаційної категорії

Робоча навчальна програма розроблена відповідно до Положення про порядок розроблення, затвердження робочої програми навчальної дисципліни у Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради, затвердженого педагогічною радою Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради (протокол від 24.10.2023 №2) та введеного в дію наказом директора коледжу від 25.10.2023 №350-н та обговорено й схвалено на засіданні ЦК основ медсестринства та терапевтичних дисциплін

Протокол від "___" _____202__року №
Голова циклової комісії основ медсестринства
та терапевтичних дисциплін
_____ **Олена ПАВЛИК**
(підпис)

2026 – 2027 навчальний рік

Первомайський медичний фаховий коледж
Миколаївської обласної ради

Циклова комісія основ медсестринства та терапевтичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи

_____/ Інна СІМЧИШИНА
“_____”_____20___ року

Форма № Н-3.04
(наказ МОН від 29.03.2012 № 384)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медсестринство в неврології та психіатрії

Галузь знань І Охорона здоров′я та соціальне забезпечення

спеціальність І5 Медсестринство

освітньо-професійна програма **Сестринська справа**

(на основі повної загальної середньої освіти)
(Рік вступу 2025)

Первомайськ

2026

програма **«Медсестринство в неврології та психіатрії»** для здобувачів освіти

Галузь знань І Охорона здоров′я та соціальне забезпечення

спеціальність І5 Медсестринство

освітньо-професійна програма Сестринська справа

складена на основі навчальної програми **«Медсестринство в неврології»** та **«Медсестринство в психіатрії та наркології»** для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів І-ІІІ рівнів акредитації, розробленої Центральним методичним кабінетом підготовки молодших спеціалістів МОЗ України, 2011року.

Розробник: Гашімова Наталія – викладач другої кваліфікаційної категорії

Робоча навчальна програма розроблена відповідно до Положення про порядок розроблення, затвердження робочої програми навчальної дисципліни у Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради, затвердженого педагогічною радою Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради (протокол від 24.10.2023 №2) та введеного в дію наказом директора коледжу від 25.10.2023 №350-н та обговорено й схвалено на засіданні ЦК основ медсестринства та терапевтичних дисциплін

Протокол від “___” _____202__року №
Голова циклової комісії основ медсестринства
та терапевтичних дисциплін
_____ **Олена ПАВЛИК**
(підпис)

2026 – 2027 навчальний рік

1.Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><th rowspan="2">Найменування показників</th><th rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційний рівень</th><th>Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><th>денна форма навчання</th></tr>
<tr><td></td><td>Галузь знань
22 Охорона здоров’я</td><td>Нормативна</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Кредити – 4,0
Загальна кількість годин -120</td><td rowspan="8">Спеціальність
223 Медсестринство

Освітньо – професійна програма:
Сестринська справа</td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>3-й</td></tr>
<tr><td>Семестр</td></tr>
<tr><td>VI-й</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td>18 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні</td></tr>
<tr><td>62 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="6">З них:
аудиторних – 80
самостійна робота - 40</td><td rowspan="6">Освітньо-професійний ступінь:
Фаховий молодший бакалавр</td><td>СР</td></tr>
<tr><td>40</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: Залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни — надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) з неврології, в психіатрії та наркології для здійснення ефективної професійної діяльності в якості медичної сестри.

Завдання набуття студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності медичної сестри.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

— роль і місце неврологічної науки, психіатрії та наркології серед інших наук медичної галузі;

— систему організації психіатричної та наркологічної допомоги;

— анатомо-фізіологічні особливості нервової системи та основи вищої нервової діяльності;

— роль нервової системи та психіки в діяльності організму та її основні функції;

— сучасні клінічні дані про нозологічні форми неврологічних та психічних захворювань;

— основні та додаткові методи обстеження неврологічних хворих та пацієнтів з психічними хворобами;

— основні принципи лікування пацієнтів неврологічного, психіатричного та наркологічного профілю;

— основні аспекти спостереження та догляду за пацієнтами з метою запобігання або виявлення неврологічної та психічною патології на ранніх стадіях розвитку;

— основні аспекти надання долікарської медичної допомоги при гострих і хронічних захворюваннях нервової системи, психічних порушеннях, первинної і вторинної профілактики та запобігати рецидивам;

— соціально-реадаптаційні, трудові аспекти та норми захисту прав та інтересів неврологічних пацієнтів та психічнохворих;

— основні законодавчі акти та нормативні документи під час роботи з пацієнтами неврологічного профілю та психічними хворобами;

— принципи медичної етики та деонтології.

Вміти:

— застосовувати індивідуальний підхід до кожного пацієнта, враховуючи його потреби;

— здійснювати сестринський процес у неврології, психіатрії та наркології;

— документувати всі етапи сестринського процесу;

— володіти навичками спілкування з пацієнтами;

— вести спостереження за пацієнтом та оцінювати його результати;

— володіти технікою сестринських маніпуляцій;

— надавати долікарську допомогу при невідкладних станах;

— володіти навичками міжособистісного спілкування;

— проводити психотерапевтичні заходи;

— вирішувати деонтологічні завдання, пов'язані з професійною діяльністю.

3. **Загальні компетентності,**
які повинні сформуватися у студентів під час вивчення курсу «Медсестринство в неврології та психіатрії»:

✔ здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства;

✔ здатність усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

✔ здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку медичної галузі, її місця у загальній системі знань про природу;

✔ здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

✔ здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

✔ уміння навчатися;

✔ уміння бути критичними та самокритичними;

✔ уміння планувати час та керувати ним;

✔ здатність продукувати нові ідеї, проводити дослідження на відповідному рівні;

- ✔ здатність думати абстрактно, аналізувати та синтезувати, аргументувати свою думку та вміти її відстоювати;
- ✔ уміння шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;
- ✔ уміння ідентифікувати, формулювати та розв'язувати задачі різної складності;
- ✔ уміння приймати обгрунтовані рішення, аргументувати свою думку та вміти її відстоювати;
- ✔ здатність працювати в команді та індивідуально;
- ✔ уміння спілкуватися з іншими фахівцями медичної галузі;
- ✔ уміння спілкуватися з пацієнтами та його родичами, усвідомлювати гендерні та вікові особливості людини, діяти на основі етичних міркувань;
- ✔ уміння швидко адаптуватися до нових ситуацій;
- ✔ уміння оцінювати та підтримувати якість виконаної роботи.

<u>Спеціальні компетентності</u>,
які повинні сформуватися у студентів підчас вивчення курсу «Медсестринство в неврології та психіатрії»:

- ✔ здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці;
- ✔ здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта;
- ✔ здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно- просвітницьку роботу;
- ✔ здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами;
- ✔ здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям;

- ✔ здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства;
- ✔ здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності;
- ✔ здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності;
- ✔ здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги;
- ✔ здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки;
- ✔ здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя);
- ✔ здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів;
- ✔ здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології;
- ✔ здатність дати визначення кожній хворобі, назвати причини її виникнення, встановити зв'язок між патогенезом і клінічними проявами захворювання, передбачити можливі ускладнення;
- ✔ здатність пояснити клініку та особливості перебігу різних клінічних форм хвороби, виділити основні симптоми та синдроми, оцінити важкість перебігу хвороби,
- ✔ здатність інтерпретувати дані лабораторних та інструментальних обстежень, узагальнити отримані данні та поставити діагноз;
- ✔ здатність планувати лікувальні та профілактичні заходи при різних захворюваннях;
- ✔ здатність використовувати вивчений матеріал у вирішенні стандартних та нестандартних клінічних задач;

✔ здатність відтворювати практичні навички згідно алгоритму.

3.1 Результати навчання

- Вільно спілкуватися державною мовою для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.
- Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.
- Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.
- Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.
- Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.
- Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.
- Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.
- Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.
- Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.
- Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .
- Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.
- Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування.
- Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.

- Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.
- Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.
- Надавати невідкладну та екстрену медичну допомогу в разі критичних та термінальних станів, керуючись чинними протоколами, із застосуванням медичного інструментарію та знань з групової належності затверджених лікарських засобів, особливостей їхньої фармакокінетики та фармакодинаміки (способи введення, дозування ,показання, протипоказання, взаємодії між собою, побічні ефекти, передозування та способи усунення їх, в т.ч. наркотичних засобів).
- Здійснювати первинне обстеження пацієнтів, оцінювати міру виявлених порушень у типових випадках найбільш поширених захворювань, визначати критичні порушення нервової системи та виконувати алгоритм подальших лікувальних дій пацієнтів різного віку в клінічних ситуаціях.

4.Тематичний план занять лекційних, практичних та самостійної роботи студентів

№ з/п	Теми	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. **Вступ до клініки нервових хвороб**				
1.	Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю	8	2	4	2

	Розділ 2. **Спеціальна неврологія**				
2.	Хвороби периферичної нервової системи.	20	2	4	2
3.	Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД			4	2
4.	Порушення мозкового кровообігу (ПМК).			4	2
5.	Об’ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку	15	2	4	2
6.	Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених. Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи			4	3
7.	Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорефлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія.	10	2	4	4
	Розділ 3. **Загальні питання психіатрії**				
8.	Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам’яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих)	18	2	4	8
9.	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму.				
	Розділ 4. **Здійснення медсестринського процесу**				

	в психіатрії				
10.	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія.	15	2	4	3
	Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)			4	2
11.	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза.	14	2	4	2
12.	Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза Принципи реабілітації психічнохворих.			4	2
	Розділ 5. **Загальні аспекти наркології**				
13.	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота	7	1	4	2
	Розділ 6. **Здійснення медсестринського процесу в наркології**				
14.	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза	7	1	4	2

15.	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік . Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій. Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі.	10	2	4	4
16.	**Залік**	2		2	
	Усього годин:	120	18	62	40

5.Тематичний план занять
5.1 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ з курсу «Медсестринство в неврології та психіатрії»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	**Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи медичної сестри неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Медсестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та спостереження за хворими неврологічного профілю.**	**2**

	Історичні віхи розвитку вітчизняної неврологічної науки. Визначення понять “неврологія” та “невропатологія”. Предмет вивчення цих наук. Система організації неврологічної служби в Україні: — поліклінічна допомога; — стаціонарна допомога; — неврологічна допомога сільському населенню; — швидка неврологічна допомога; — реабілітація хворих неврологічного профілю; — диспансеризація хворих неврологічного профілю. Роль медичної сестри в організації неврологічної допомоги. Особливості роботи медичної сестри в неврологічному відділенні, на прийомі в поліклініці, під час догляду за пацієнтами неврологічного профілю вдома. Робота медичної сестри в неврологічному відділенні. Основні правила деонтології, етичні категорії та *принципи моралі* медичних працівників. Поняття про *обов’язок*. Спілкування з пацієнтами згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Здоров’я медичної сестри й безпека на робочому місці. Правила підготовки медичної сестри до початку руху пацієнта. Біомеханіка тіла: — у положенні сидячи; — у положенні стоячи; — під час піднімання ваги. Запобігання травмам пацієнта (аспекти, пов’язані з організацією безпеки пацієнта в лікувальній установі). Охорона праці на робочому місці. Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Нервова клітина — нейрон (нейроцит). Нервові волокна. Відділи нервової системи: центральна, периферична, вегетативна. *Центральна нервова система.* Головний мозок. Гемісфери, частки мозку та їхні функції, борозни, закрутки, кора. Гіпоталамус. Відділи стовбура та ядра, їхні функції: регуляція дихання, серцево-судинної системи, фонація, артикуляція вимови, рефлекси, пози. Спинний мозок. Сіра та біла речовини, передні та задні роги (рухові та чутливі), сегменти та їхні функції. Стовщення мозку. Оболони мозку. Ліквор та ліквородинаміка.	

	Мозочок. Півкулі та черв'як, ніжки мозочка. Функції рівноваги, координація рухів, регуляція м'язового тонусу. *Периферична нервова система* та її структури: відростки, корінці, вузли, нерви, сплетення. Черепно-мозкові та спинно-мозкові нерви. Вегетативна (автономна) нервова система. Центральне та периферичне представництва. Симпатичні та парасимпатичні волокна, їхні функції: збуджувальні та пригнічувальні. Кровопостачання головного та спинного мозку. Оцінювання загального стану пацієнта. *Характеристика чутливості та її порушення*: екстероцептивна (поверхнева), пропріоцептивна (глибока), інтероцептивна (із внутрішніх органів), складна. Поверхнева: больова, температурна, тактильна. Глибока: м'язово-суглобова, вібраційна, відчуття ваги, тиску. Складна: стереогнозис, двомірно-просторова, дискримінаційна. Види та клінічні типи порушень чутливості. Біль (локальний, проекційний, іррадіюючий, фантомний, каузальгія). *Рухи та розлади їх.* Пірамідна система. Поняття про рефлекси: прості, складні, набуті, спадкові, безумовні, умовні. Топіко-діагностичне значення безумовних рефлексів у клінічній практиці: поверхневі, глибокі (сухожилкові, періостальні), патологічні (Россолімо, Бабінського, Штрюмпеля, Бехтєрєва, Жуковського, Марінеску—Радовичі, хоботковий рефлекс). Трофічні порушення. Розлади функцій тазових органів. Поняття про паралічі та парези. Моноплегія. Параплегія. Геміплегія. Тетраплегія (тетрапарез). Ознаки центрального та периферичного паралічу. *Екстрапірамідна система.* Симптоми порушення: синдром паркінсонізму, тремор, міоклонії, хорея, атетоз, торсійна дистонія, тик. *Мозочкова система*: статико-локомоторна атаксія, динамічна атаксія. Дослідження: пальце-носова проба, п'ятково-колінна, діадохокінез, ністагм. Розлади мови: брадилалія, скандована мова. Розлади письма: макрофагія. *Симптоми ураження черепно-мозкових нервів (ЧМН).* Вегетативні розлади та їх дослідження: дермографізм, піломоторні рефлекси, потовиділення, температура шкіри тощо. *Загальномозкові та вогнищеві симптоми, симптомами на відстані.* *Патологічні синдроми:* менінгеальний, бульбарний, поліневритичний, синдром підвищеного лікворного тиску, паркінсонізму.	

	СР №1 «Неврологія та невропатологія як наука. Предмет їх вивчення» **- 2 год.**	
2.	**Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД. Порушення мозкового кровообігу (ПМК).** Етіологія захворювань периферичної нервової системи, роль провокативних чинників: переохолодження, фізичне навантаження, побутові і професійні інтоксикації тощо. Мононевропатії: неврит лицевого нерва; невралгія трійчастого нерва (центрального та периферичного ґенезу). Поліневрити (поліневропатії), радикуліти, радикулопатії, гангліоніти, плексити. Неврологічні ускладнення остеохондрозу хребта: — поперекові рефлекторні синдроми; — поперекові компресійні синдроми. Лікування вертеброгенних неврологічних ускладнень. Медсестринський догляд за пацієнтами з хворобами периферичної нервової системи. Невідкладна допомога при невралгії трійчастого нерва. Тактика медичної сестри при дифтерійній полінейропатії. Загальна характеристика інфекційних уражень нервової системи. Етіологія, патогенез. Клінічні етапи розвитку інфекційних хвороб. Симптоми, синдроми, ускладнення, діагностика, принципи лікування. Менінгіти: гнійні, серозні. Церебральний арахноїдит. Енцефаліти: первинні, вторинні (пара- і постінфекційні). Мієліт. Поліомієліт. Ураження нервової системи при сифілісі: ранній нейросифіліс, пізній нейросифіліс. Ураження нервової системи при СНІДі. Догляд за пацієнтами. Профілактика інфекційних уражень нервової системи. Особливості встановлення контакту з пацієнтами, їхніми родичами та близькими. Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Загальна характеристика захворювань. Місце їх серед іншої патології. Етіологія, фактори ризику, що спричиняють ПМК. Класифікація ПМК. Клінічні прояви, ускладнення, методи діагностики, лікування. Догляд за пацієнтами. Гострі порушення мозкового кровопостачання: церебральні гіпертонічні кризи; минущі порушення; інсульти: геморагічні, ішемічні. Наслідки перенесеного інсульту.	**2**

	Повільно-прогресивні порушення кровопостачання мозку: дисциркуляторна енцефалопатія. Невідкладна допомога при інсультах. Відновлювальне лікування. Особливості догляду за пацієнтами в коматозному стані, в гострий період, період реабілітації. Роль медичної сестри, сім'ї в профілактиці порушень мозкового кровообігу.	
3.	**Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні симптоми та синдроми. Хвороби нервової системи у новонароджених.** Об'ємні процеси в ЦНС: пухлини головного і спинного мозку, абсцес головного мозку, паразитарні ураження головного мозку (ехінококоз, цистицеркоз, токсоплазмоз). Пухлини головного мозку: загальномозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, принципи лікування і догляду за хворими. Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позамозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд. Закриті черепно-мозкові та спінальні травми. Травми головного мозку — струс, забій, здавлення речовини мозку. Травми спинного мозку: клінічні симптоми, методи діагностики. Іммобілізація та транспортування хворих. Невідкладна допомога при черепно-мозковій травмі, ранні та пізні ускладнення при всіх видах травм, лікування пацієнтів, реабілітація порушених функцій, догляд. Короткі відомості про спадково-дегенеративні хвороби нервової та м'язової систем. Етіологія, клініка, лікування спадкових хвороб нервової системи. Нервово-м'язові хвороби: первинні м'язові дистрофії (міопатії); вторинні м'язові дистрофії, міастенія, міотонія; пароксизмальна міоплегія. Хвороби з переважним ураженням мозочкової системи (спадкові атаксії). Хвороби з переважним ураженням екстрапірамідної системи. Хромосомні синдроми. Основні клінічні симптоми. Лікування та догляд за пацієнтами. Загальна характеристика хвороб нервової системи в новонароджених (перинатальні хвороби), зумовлених дією патологічних факторів у передпологовий період, під час пологів і в перші дні життя: хвороби матері, плода, пологові травми. Клінічні прояви. Гіпоксія плода і немовляти. Пологова черепно-мозкова травма. Хребетно-мозкова грижа. Акушерські паралічі:	**2**

	верхній параліч Дюшена—Ерба; нижній параліч Дежеріна—Клюмпке; тотальний параліч. Дитячий церебральний параліч (ДЦП). Кефалогематома. Вторинні аномалії розвитку нервової системи. Черепно-мозкова кила. Спинномозкова грижа. Мікроцефалія. Гідроцефалія. Догляд за пацієнтами.	
4.	**Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи. Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорефлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія.** Загальна характеристика демієлінізувальних та прогресивних хвороб нервової системи. Етіологія, клінічні прояви. Особливості лікування. Розсіяний склероз. Гострий розсіяний енцефаломієліт. Сирингомієлія. Бічний аміотрофічний склероз. Міастенія. Догляд за хворими. Вміння спілкуватися з пацієнтами та їхніми рідними. Основні етіологічні фактори захворювань вегетативної нервової системи, клінічні прояви та особливості лікування. Типи перебігу захворювань. Набряк Квінке. Мігрень. Вегето-судинна дистонія. Хвороба Рейно. Хвороба Меньєра. Вібраційна хвороба. Гіпоталамічний синдром. Особливості догляду за пацієнтами з хворобами вегетативної нервової системи. Загальна характеристика ендогенних та екзогенних інтоксикацій: промислових, побутових, сільськогосподарських, військових, медикаментозних, харчових та ботулізму. Клінічна картина, надання невідкладної допомоги при токсичних ураженнях нервової системи. Особливості догляду за пацієнтами. Речовини — антидоти. Уміння надавати невідкладну допомогу — безумовна потреба медичного працівника незалежно від його спеціалізації. Уміння виділити найважливішу інформацію, необхідну молодшому медичному персоналу. *Нічний суєтний неспокій старих людей*: поява безсоння, суєтності, бормотливої, нав’язливої мови.	**2**

Делірій в інфекційних хворих: поява боязкості, суєтності, об'єктивних ознак галюцинацій, неповної орієнтації в навколишньому середовищі.

Алкогольний делірій ("біла гарячка"): поява упацієнта, який перебуває в стані алкогольної абстиненції, страху, боязкості; посилення тремору; об'єктивні ознаки галюцинацій, неповна орієнтація в просторі.

Судомний напад: судома, піна з рота; відсутність свідомості, прикушування язика; мимовільне сечовипускання.

Епілептичний статус: судомні напади, які виникають один за одним, відсутність прояснення свідомості між нападами.

Гострий невралгічний синдром (біль): гострий біль у шийному, грудному або поперековому відділах хребта, який посилюється під час рухів; іррадіація болю в ногу при попереково-крижовому остеохондрозі або в плече, лопатку, руку — при шийному остеохондрозі. Анамнестичні дані про остеохондроз хребта.

Напад мігрені (болю голови): пульсивний біль тільки в одній половині голови; зорові порушення, які передують болю: спалахи, мерехтіння в очах тощо; анамнестичні дані про мігренозний біль у минулому.

Гіпертензійний синдром: біль голови, запаморочення, нудота, блювання без полегшення, судоми, наростаюче пригнічення свідомості, зв'язок із набряком мозку. У разі погіршення стану пацієнта, появи симптомів ГПМК — дії відповідно до стандарту.

Гостре порушення мозкового кровообігу: гостре порушення свідомості (сопор, кома) або наростаюче пригнічення свідомості; нудота, блювання без полегшення; короткочасні судоми або інші гіперкінези; пульс — зміни частоти пульсу (брадикардія, тахікардія), дихання шумне; артеріальний тиск — підвищення або зниження АТ; вогнищеві неврологічні симптоми: паралічі, парези, порушення чутливості, мовлення, ковтання. У разі погіршення стану — зупинка дихання.

Короткий огляд болю. Визначення. Етіологія і патогенез болю. Етіологія болю. Типи та види болю. Реакції на біль. Лікування болю.

Обстеження пацієнта, догляд за пацієнтом, який страждає від болю.

Особливості медсестринського процесу в призначенні наркотичних анальгетиків пацієнтам з болем.

	Особливості медсестринського догляду за дітьми, які страждають від болю. Короткий огляд фізіотерапевтичних методів лікування хворих неврологічного профілю, лікувальної фізкультури, масажу, голкорефлексотерапії, бальнеології, курортології, психотерапії. Види фізіотерапії, електролікування, водо-, теплолікування, масажу. Основні методи лікувальної фізкультури. Поняття про голкорефлексотерапію. Показання та протипоказання до призначення фізіотерапевтичних процедур, лікувальної фізкультури, масажу та голкорефлексотерапії хворим неврологічного профілю. Характеристика бальнеологічних та кліматичних курортів. Показання до лікування хворих неврологічного профілю. Психотерапевтичні методи: аутогенне тренування, раціональна психотерапія: індивідуальна та групова гіпнотерапія. Показання та протипоказання до її використання у хворих неврологічного профілю. **СР №2** «Застосування загально-зміцнювальних методів лікування в неврологічній практиці» **- 2 год.**	
5.	**Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму.** **Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів і сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).** Поняття про психіатрію як медичну науку. Основні етапи розвитку психіатрії. Заслуги вітчизняних учених. ВНД — це вчення про процеси гальмування, збудження та аналізаторно-рефлекторні функції кори головного мозку. Поняття про аналізатори, їх види та будова. Загальні відомості про етіологію, патогенез і класифікації психічних хвороб. Характеристика психозів, межових психічних станів, затримка (дезонтогенез) психічного розвитку. Поняття про непсихотичні та психотичні порушення психічної діяльності. Первинна і вторинна профілактика психічних захворювань.	**2**

	Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Основи медичної психології, етики та деонтології. Організація психіатричної допомоги в Україні. Позалікарняна психіатрична допомога. Робота психіатричного кабінету, психоневрологічного диспансеру. Стаціонарна психіатрична допомога. Проміжні форми психіатричної допомоги. Законодавство в психіатрії. Умови та порядок надання психіатричної допомоги. Надання психіатричної допомоги в примусовому порядку (госпіталізація, лікування, нагляд). Експертиза, її види. Роль медичної сестри в підготовці пацієнтів до проведення експертизи. Типи режимів у психіатричних стаціонарах. Групи хворих, які підлягають цілодобовому нагляду. Особливості роботи з пацієнтами, які становлять небезпеку. Лікувально-охоронний режим та його організація. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія. Порушення пізнавальної діяльності. Розлади відчуття: гіперестезія, гіпестезія, анестезія, сенестопатія. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації. Синдром Кандинського—Клерамбо. Патологія уваги, пам'яті. Антеро- і ретроградна амнезія. Конфабуляції і псевдоремінісценції. Синдром Корсакова. Розлади мислення: за темпом, систематизованістю, продуктивністю і цілеспрямованістю. Маячні ідеї та їхні види. Надцінні ідеї. Обсесії. Недоумкуватість (природжена і набута). Патологія емоційної діяльності: ейфорія, депресія; характеристика маніакального і депресивного синдрому. Дисфорія, апатія, афект, страх, емоційна тупість. Рухово-вольові розлади: рухове збудження (маніакальне, гебефренічне, кататонічне). Ступорозний стан (кататонічний, психогенний, депресивний). Судомні напади: істеричні та епілептичні. Розлади вольової сфери: інстинкту самозбереження, харчового інстинкту, перверзії статі. Клептоманія. Піроманія. Дромоманія. Розлади свідомості: непродуктивні і продуктивні. Амбулаторні автоматизми. **СР № 3** «Психіатрія як наука. Предмет її вивчення. Вклад вітчизняних учених у розвиток психіатрії як науки» **- 2 год.**	
6.	**Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози.**	**2**

Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП).

Визначення поняття “інфекційні психози”. Їх причини, патогенез, класифікація. Психотичні та непсихотичні розлади при інфекційних хворобах.

Розлади свідомості при гострих інфекційних хворобах, симптоми, особливості догляду. Психози при нейроінфекціях. Нейросифіліс.

Зміни особистості при хронічних інфекційних хворобах. Астенічний симптомокомплекс, психозоподібні форми поведінки. Надцінні іпохондричні та паранойяльні ідеї. Симптоми цих станів, особливості догляду за хворими.

Психічні розлади в разі тривалого перебігу соматичних хвороб: ревматизму, інфаркті міокарда, хронічних хвороб печінки, нирок, травного тракту. Зміни психіки при ендокринних хворобах: гіпотиреоз (мікседема), дифузний токсичний зоб (базедова хвороба), цукровий діабет. Порушення психіки при СНІДі.

Психічні розлади в жінок у період біологічних змін: післяпологовий психоз, клімактеричний синдром. Лікування. Роль медичної сестри у профілактиці цих станів.

Травматичне ушкодження головного мозку — поширена патологія, що становить майже 20 % від кількості механічних травм за мирного часу. За даними психіатричних служб, травматичні ушкодження головного мозку під час локальних військових конфліктів становили 10 % загальної кількості осіб, які перебували на диспансерному обліку.

Психічні порушення, що виникають унаслідок черепно-мозкової травми (ЧМТ), різноманітні, мають широкий діапазон — від легких астенічних розладів до недоумства.

Етіологія, патогенез, поширення психічних порушень при ЧМТ. Психічні порушення в початковий і гострий періоди. Психічні порушення під час реконвалесценції та у віддалений період.

Травматичні психози (гострі та періодичні). Травматична церебростенія. Травматична енцефалопатія. Травматичне недоумство. Психоорганічний синдром. Епілептиформні напади. Травматичне недоумство. Вплив травматичного ушкодження головного мозку на структуру особистості. Прогноз. Експертиза.

Екологічна психіатрія як новий розділ психіатрії. Вивчення психічних розладів і охорона психічного здоров’я в умовах впливу природних чинників та антропогенного забруднення

	біосфери. Нейропсихічні прояви гострої та хронічної променевої хвороби. Психічні розлади, пов'язані з наслідками аварії на ЧАЕС. Нейропсихічні прояви наслідків впливу струмів високої та надвисокої частоти, електромагнітних полів, ультрафіолетового та інфрачервоного променів, інтенсивного звуку, ультра-, інфразвуку та впливу клімато-, метеорологічних умов. Принципи та методи психіатричної допомоги при екологічних катастрофах, терористичних актах. Стисла історія розвитку вчення про шизофренію. Етіологія і патогенез. Основні клінічні синдроми. Основні клінічні форми і типи перебігу шизофренії. Особливості клінічної картини хвороби в підлітковому і літньому віці. Поняття про дефект психіки і наслідки хвороби. Види ремісій. Особливості догляду і нагляду при різних формах шизофренії. Види лікування хворих на шизофренію: інсулінокоматозне, пірогенне, електроконвульсивне, розвантажувально-дієтичне, психотерапія. Соціально-реадаптаційні заходи щодо хворих на шизофренію. Прогноз. Маніакально-депресивний психоз (МДП). Етіологія. Типи перебігу: циркулярний, монофазний. Маніакальний стан, основні симптоми. Депресивний стан, симптоми. Особливості догляду і нагляду за хворими. Лікування хворих з МДП. Прогноз.	
7.	**Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза. Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації.** **Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих.** Церебральний атеросклероз, фактори, що його зумовлюють. Порушення психіки на різних етапах хвороби. Атеросклеротичні психози. Гострі судинні психози. Профілактичні заходи і лікування. Особливості догляду за хворими. Зміни психіки при гіпертонічній хворобі та артеріальній гіпотензії. Підвищена емоційна лабільність і афективність пацієнтів із судинними ураженнями головного мозку. Дотримання деонтологічних принципів під час догляду за пацієнтами.	**2**

	Прогноз. Пресенільні психози. Класифікація психічних розладів пізнього віку. Психічні розлади при атрофічних захворюваннях головного мозку. Інволюційна депресія, параноїд. Ажитована меланхолія. Перебіг та основні симптоми. Особливості догляду за хворими з депресією. Методи лікування деменції пресенільного віку. Хвороба Піка, Альцгеймера. Хорея Гентінгтона. Основні симптоми перебігу, наслідки. Особливості догляду. Синільні психози. Клінічна картина прогресуючої старечої недоумкуватості. Фізичний і психічний маразм. Особливості догляду за хворими. Етіологія. Патогенез. Справжня епілепсія та епілептиформний синдром. Форми епілепсії. Великий епілептичний напад, провісники, аура. Судомні фази. Епілептичний стан, перша допомога. Малий епілептичний напад. Безсудомні форми епілепсії. Еквіваленти судомних нападів. Епілептична зміна особистості. Лікування пацієнтів, хворих на епілепсію. Прогноз. Експертиза. Судомні стани в дитячому віці (спазмофілія, гіпертермія), лікування. Працевлаштування хворих. Розумова відсталість. Основні критерії олігофренії. Причини (ендогенні та екзогенні фактори). Ступені олігофренії — дебільність, імбецильність, ідіотія. Прогноз. Соціальна адаптація хворих на олігофренію. Медсестринський процес при цих станах. Прогноз. Профілактика Загальне поняття про психогенні чинники. Поняття про емоційний стрес. Неврози. Визначення. Неврастенії, нав'язливі стани (обсесії). Істеричний невроз, депресивні неврози, системні неврози. Особливості вегетативно-соматичних розладів при неврозах. Характеристика симптомів кожного з видів неврозів. Розлади поведінки у хворих із тривожно-фобічними розладами. Роль психотерапії в комплексному лікуванні пацієнтів з неврозами. Неврози в дітей. Клінічні особливості. Догляд. Профілактика і лікування. Реактивні психози. Реактивна депресія, реактивний параноїд, реактивно-істеричні психози (пуерилізм, псевдодеменція). Основні симптоми. Диференціальна діагностика реактивних депресій і параноїду зі схожими ендогенними хворобами. Догляд і спостереження. Лікування. Критерії психопатій. Ядерні і крайові психопатії. Характерологічні і патохарактерологічні реакції. Систематика	

	психопатій: збудливі, гальмівні і змішані. Клінічні особливості. Патологія потягів. Суїцид. Суїцидальні висловлювання та наміри. Суїцидальна спроба. Фактори ризику суїциду. Поведінка молодшого медичного персоналу з хворими на психопатії. Лікування хворих на психопатії: медикаментозне, психо-, трудотерапія. Прогноз. Експертиза. Психопатоподібні розлади в дітей і підлітків. Реакції протесту, імітації, дромоманії. Заходи медико-психологічного і педагогічного характеру. Особливості догляду за дітьми та медсестринський процес при цих розладах. Розлади особистості (дисоціальні, шизоїдні, емоційно-нестійкі) та поведінки. Типи поведінки і стану. Обсесивно-компульсивні, тривожні розлади. Акцентуації. Особливості ставлення медичного персоналу до пацієнтів. Соціальна спрямованість роботи медичної сестри при розладах поведінки та особистості. Значення психотерапії в лікуванні психогенних хвороб. Прогноз. Сестринські діагнози та втручання. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих. Уміння надавати невідкладну допомогу — безумовна прерогатива медичного працівника незалежно від його спеціалізації. Значний обсяг цієї інформації потребує вміння виділити найважливіші її положення, які пропонуються для оволодіння середнім медичним персоналом. Найчастішим з екстрених станів, небезпечних для пацієнта та оточення, що потребують невідкладної медичної допомоги, є гостре психомоторне збудження. Види психомоторного збудження: галюцинаторно-маячне, делірійне, маніакальне, меланхолічний вибух, кататонічне, гебефренічне збудження, епілептичне збудження, афект, патологічний афект. Високий ризик суїциду або гомоциду. Високий ризик спрямованого на себе насилля, самоушкоджень, травмування. Невідкладна допомога при конвульсивних нападах. Відмова (або неможливість) від споживання їжі. Відмова від вживання ліків. Надання допомоги при колапсі на фоні парантерального введення нейролептиків. Запобігання небезпечним діям хворих під час галюцинацій, маячних ідей, тривожних станів, переживання страху. Порушення формули сну. Надання допомоги при болю різної етіології: спазмах непосмугованих м’язів, серцево-судинних розладах, болю в	

	животі, посттравматичних станах, болю в шийному, грудному, попереково-крижовому відділах хребта. Патологічна реакція горя. Істеричні напади. Прогноз. Експертиза. Реабілітація. Роль медичної сестри у їх проведенні.	
8.	**Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота. Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медичного персоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза.** **Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза.** Наркологія — наука про сон. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Алкоголізм і металкогольні психози як соціальна проблема. Виникнення, поширення та епідеміологія алкоголізму і алкогольних психозів. Організація психіатричної та наркологічної служби: — амбулаторна медична психіатрична допомога; — стаціонарна медична психіатрична допомога; — соціально-реадаптаційна медична психіатрична допомога. Етіологія та патогенез алкоголізму. Значення трьох основних груп факторів в етіології алкоголізму — соціальних, психологічних, індивідуальних біологічних (фізіологічних, біохімічних). Алкоголізм та його відмінність від побутового пияцтва. Фармакологічна дія алкоголю. Патогенетична основа алкоголізму. Роль нейрохімічних порушень функцій ЦНС у механізмах формування основних симптомів алкоголізму (патологічного потягу до алкоголю, алкогольного абстинентного синдрому, зміни толерантності до алкоголю). Картина простого алкогольного сп’яніння. Методи об’єктивного визначення стадії сп’яніння. Патологічне сп’яніння. Експертиза алкогольного сп’яніння, методи. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні експертизи. Гостре отруєння алкоголем.	**2**

	Лікувально-профілактична робота в наркології. Роль медичної сестри в проведенні профілактики наркологічних захворювань. Принципи проведення антиалкогольної боротьби. Клінічна картина алкоголізму. Основні симптоми: патологічний потяг до алкоголю, його клінічні варіанти. Фактори, що сприяють актуалізації потягу до алкоголю. Симптом втрати кількісного та ситуаційного контролю. Алкогольний абстинентний синдром, його клінічна картина. Зміна толерантності; форми сп'яніння; зловживання алкоголем, його клінічна динаміка. Клінічні прояви алкоголізму: стадії, їх диференційно-діагностичні критерії. Порушення емоційно-вольової сфери, пам'яті, уваги, мислення та інтелекту. Клінічна картина змін особистості при алкоголізмі (невротизація, психотизація, деградація). Соматичні та неврологічні зміни при алкоголізмі. Особливості алкоголізму на фоні інших психічних захворювань (шизофренії, епілепсії, психопатій). Алкоголізм у жінок, клінічні особливості, прогноз. Вікові аспекти алкоголізму — алкоголізм у підлітково-юнацькому віці та у людей літнього віку. Ремісії та рецидиви при алкоголізмі (спонтанні, ранні та пізні рецидиви). Алкогольні психози. Класифікація. Клінічна картина. Різновиди алкогольного делірію: класичний, змішаний, пролонгований, тяжкі форми делірію. Алкогольні енцефалопатії — гострі та хронічні, клінічна картина, прогноз. Алкогольні галюцинози: гострі, змішані, хронічні, апатичні. Клінічна картина, прогноз. Алкогольні маячні психози. Клінічна картина. Патогенез алкогольних психозів. Основні принципи лікування алкоголізму та алкогольних психозів: безперервність і тривалість, індивідуальний підхід залежно від клінічних і мікросоціальних факторів, комплексне, етапне лікування. Співвідношення медикаментозного та психотерапевтичного лікування алкоголізму. Психотерапія і деонтологія. Роль молодшого медичного персоналу як помічника лікаря у проведенні психотерапевтичного процесу. Правила поведінки молодшого медичного персоналу в лікувально-профілактичних закладах наркологічного профілю. Роль молодшого медичного персоналу у виявленні й	

	усуненні патологічного потягу до алкоголю.	
9.	**Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій.** **Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці.** Визначення понять "наркоманія", "токсикоманія", "полінаркоманія", "ускладнена наркоманія" та проблеми пацієнтів. Сучасна класифікація наркотичних речовин, які зумовлюють пристрасть. Поняття про наркологічні та токсичні речовини, наркологічні лікувальні засоби з медико-соціальних і медико-юридичних позицій. Причини розвитку наркоманій та токсикоманій. Епідеміологія наркоманій та токсикоманій. Форми наркоманій. Види токсикоманій. Опійні наркоманії. Клінічна картина. Ознаки наркотичного сп'яніння, абстинентного синдрому. Клінічна картина барбітуроманії. Ознаки барбітуратового сп'яніння, абстинентного синдрому. Клінічна картина гашишизму. Ознаки гашишного сп'яніння, абстинентного синдрому. Ефедронова (та інші стимулятори) наркоманія. Клінічна картина, ознаки наркотичного сп'яніння, абстинентного синдрому. Інші наркоманії. Полінаркоманії: поєднання хронічного алкоголізму з морфінізмом, барбітуроманією та ін. Токсикоманії снодійними препаратами і транквілізаторами. Клінічна картина стану сп'яніння, абстинентного синдрому, диференційно-діагностичні критерії. Політоксикоманії. Роль медичної сестри в проведенні експертизи наркотичного сп'яніння. Методи віднімання наркотичних речовин. Невідкладна допомога при наркотичному та токсичному отруєнні.	**2**

	Етапність лікування хворих на наркоманії та токсикоманій. Піротерапія. Психофармакотерапія. Атропін-коматозна терапія. Інсулінотерапія, загальнозміцнювальне лікування, фізіотерапія. Основні принципи замісної терапії. Підтримувальна протирецидивна терапія. Допомога медичної сестри під час проведення різних видів лікування наркоманій та токсикоманій. Облік, зберігання, використання, знешкодження ампул з-під використаних наркотичних речовин. Облік використання і списання використаних медичних шприців для ін'єкцій. Принципи профілактичного спостереження та облік осіб, схильних до немедичного вживання наркотичних речовин. Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл вищих і середніх навчальних закладів з метою виявлення осіб, що мають схильність до зловживання наркотичними речовинами. Профілактична та санітарно-освітня робота. Тютюнокуріння. Хворобливі розлади, що виникають в організмі під дією нікотину. Вплив нікотину на психіку та внутрішні органи. Характеристика абстинентного нікотиноманічного синдрому. Роль медичних працівників у боротьбі з тютюнокурінням. Методи доказової медицини, що характеризують залежність від нікотину (підвищений ризик виникнення раку дихальних шляхів, горла, легенів, гіпертонічної хвороби, облітеруючого ендартеріїту, гангрени кінцівок). Організація роботи наркологічного кабінету, обов'язки фельдшера кабінету. Групи профілактичного обліку. Особливості роботи підліткового наркологічного кабінету. Організація лікувально-профілактичної роботи з різними групами хворих. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-профілактичних заходів. Роль молодшого медичного працівника в наркологічних закладах Міністерства внутрішніх справ (ЛТП, лікування у відділеннях закритого типу за рішеннями суду). Законодавчі акти, спрямовані на боротьбу з наркоманіями. Особливості прийому хворих наркологічного профілю на лікування. Оформлення документації. Проведення бесіди молодшими медичними працівниками з пацієнтами: вступна бесіда, бесіда з метою поради, бесіда про погану новину, освітня бесіда тощо. Уміння надати інформацію про пацієнта лікареві, іншим спеціалістам, родичам пацієнта. Вимоги щодо таких	

	повідомлень. Догляд: загальний, індивідуальний. Спостереження, ведення журналу спостереження (мета, поведінка хворого, виявлення того, що хворий бажає приховати від медперсоналу, збирання інформації про пацієнта, визначення ситуацій, при якій змінюється поведінка пацієнта). Участь пацієнта в спілкуванні з іншими людьми: як поводиться пацієнт у групових заходах; чи здатний він обговорювати свої проблеми і почуття; чи може відстоювати свої інтереси; які зміни відбулися в психіці пацієнта відтоді, як він був госпіталізований. Організація лікувально-охоронного режиму у відділенні. Профілактика екстремальних і кризових станів. Дії медичної сестри за цих ситуацій. Характеристика поняття інфекційного контролю. Вивчення чинних наказів з контролю якості медикаментів. Вивчення чинних наказів щодо вивчення анаеробних інфекцій. Профілактика ВІЛ—СНІДу, гепатиту А, В, С. Карантинні інфекції. Призначення протичумного костюма. Взяття матеріалу для аналізів. Профілактика кров'яних інфекцій. Вивчення чинних наказів МОЗ України. Охорона праці в галузі. **СР №4 «Охорона праці та інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці» - 2 год.**	
	Усього годин:	**ЛЗ – 18 СР – 8**

5.2 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	**Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю.** Принципи *обстеження* неврологічних пацієнтів: оцінювання загального стану пацієнта (сестринське розпитування, загальний та неврологічний огляд, фізичний стан, лабораторні дані). Медсестринське *розпитування:* паспортні дані, основні скарги, історія проблеми (як розвивалася теперішня проблема).	**4**

	Анамнез, історія сім'ї. Загальний та неврологічний *огляд:* що собою являє пацієнт, обстеження систем, обстеження неврологічного статусу, підсумок. Медсестринська *діагностика:* аналіз даних, їх синтез, визначення проблеми та підтвердження її існування пацієнтом. ***Додаткові методи діагностики в неврології.*** ***Підготовка пацієнта до процедури*** <u>Проведення додаткових методів обстеження пацієнтів неврологічного профілю:</u> 1) дослідження спинномозкової рідини; 2) нейрофізіологічні методи: ЕЕГ, реоенцефалографія, електроміографія, термографія; 3) ультразвукові методи: ехоенцефалографія, допплєрографія; 4) нейрорентгенологічні: краніографія, спондилографія; 5) нейровізуалізаційні: церебральна ангіографія, рентгено-комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, позитронна емісійна томографія; 6) контрастні нейрорентгенологічні методи: пневмоенцефалографія, вентрикулографія, церебральна ангіографія, мієлографія. <u>Принципи лікування пацієнтів неврологічного профілю</u>: 1. Індивідуалізований підхід до лікування пацієнта. 2. Етіопатогенетична терапія. 3. Симптоматична терапія (консервативна або хірургічне втручання). 4. Фізіотерапевтичне лікування. 5. Психотерапія. 6. Реабілітація (дієтотерапія, кінезотерапія, фітотерапія, кліматолікування, вітамінотерапія). Перелічені методи досить часто поєднують із призначенням медикаментів та фізпроцедур. 7. Дбайливе виконання обов'язків медичною сестрою; ретельне виконання лікарських призначень; дбайливий догляд за хворими. 8. Поєднання інтелектуальних, міжособистісних, технічних навичок. <u>Загальні принципи догляду за пацієнтами неврологічного профілю</u>: 1. Загальноприйняті заходи: — годування; — контроль функцій тазових органів;	

— догляд за пацієнтами з порушеннями мовлення.

2. Догляд за пацієнтами з руховими порушеннями:
   — профілактика та лікування пролежнів;
   — профілактика пневмонії; профілактика контрактур.
3. Догляд за пацієнтами під час проведення люмбальної пункції.
4. Догляд за пацієнтами в коматозному стані.
5. Догляд за пацієнтами похилого і старечого віку.
6. Особливості догляду в реабілітаційному відділенні.

Ознайомлення зі структурою і порядком роботи неврологічного відділення, кабінету. Документація (історія хвороби пацієнта, стаціонарний журнал, медична картка амбулаторного пацієнта тощо). Спілкування з пацієнтом згідно з Етичним кодексом м/с України.

Основні принципи обстеження хворих неврологічного профілю, основні та додаткові методи діагностики в неврології та участь медичної сестри в їх проведенні.

Основні принципи лікування хворих неврологічного профілю.

Відпрацювання методів оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта, встановлення його проблеми. Планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом неврологічного профілю, упровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Ведення медичною сестрою документації та звітності: система оцінювання загального стану пацієнта та його неврологічного статусу, план сестринського догляду, листок оцінювання результатів догляду. Здійснення догляду за пацієнтами неврологічного профілю. Санітарно-освітня робота.

Практичні навички:

— уміти вести медичну документацію (правильність та відповідність записів);

— уміти підготувати пацієнта до проведення основних та додаткових методів обстеження;

— оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта;

— установлювати проблеми пацієнта;

— планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за

	пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — технічні навички: повертати хворого в ліжку, терти, масажувати, тренувати, маніпулювати, промивати, рухати з місця; — застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. **СР №5** «Захворювання периферійної нервової системи. Больові синдроми в неврології» **- 2 год.**	
2.	**Хвороби периферичної нервової системи.** Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнтів з хворобами периферичної нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами неврологічного профілю за темою заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи медичної сестри. Невідкладна допомога пацієнтам з хворобами периферичної нервової системи: біль при остеохондрозі хребта з корінцевим синдромом, при невралгії трійчастого нерва. Особливості введення анальгіну, пірабутолу, диклофенаку та інших препаратів. Можливі побічні дії. Правила підготовки пацієнта до рентгенографії хребта. Особливості догляду за пацієнтами з руховими розладами (плегії, парези). Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма, використання грілки при розладах температурної чутливості. Застосування специфічної терапії. ***Практичні навички:*** — оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта; — установити проблеми пацієнта; — планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — технічні навички: підготувати пацієнта до рентгенографії хребта, профілактика пролежнів при	**4**

	тетраплегії (поліневрити, полінейропатії), введення анальгетиків для зняття болю, косинкова пов'язка (плечовий плексит), проведення кінезотерапії, профілактика контрактур у паралізованих кінцівках; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; проведення кінетотерапії; — застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. **СР №6** «Профілактика інфекційних уражень ЦНС» **- 2 год.**	
3.	**Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД.** Оцінювання загального стану пацієнта та неврологічного статусу з інфекційними хворобами нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темами заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи. Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма, використання грілки при розладах температурної чутливості. Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення. Особливості уведення антибіотиків, можливі побічні дії. Застосування специфічної терапії. ***Практичні навички:*** — оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта; — установити проблеми пацієнта; — планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — технічні навички: введення анальгетиків для зняття болю, косинкова пов'язка (плечовий плексит), проведення кінезотерапії, профілактика контрактур у паралізованих кінцівках; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; катетеризація	**4**

	сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; проведення кінетотерапії; — застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. **СР №7** «Особливості догляду та поради близьким пацієнтів з порушенням мозкового кровообігу» **- 2 год.**	
4.	**Порушення мозкового кровообігу (ПМК).** Вміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом, його рідними й близькими. Проведення медсестринської діагностики виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з ПМК. Упровадження плану в дію здійснюються відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних та технічних навичок. Лікування пацієнтів з ПМК: знання особливостей уведення медикаментів, які частіше використовуються для невідкладної допомоги та лікування (еуфілін, кавінтон, пірацетам, актовегін, енцефабол, лазикс, антикоагулянти, гемостатики). Особливості догляду за пацієнтами похилого віку. Встановлення міжособистісних стосунків із пацієнтами, їхніми родичами та близькими. Ведення медичною сестрою санітарно-освітньої роботи. Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними, застійних явищ у легенях. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма. Особливості транспортування хворих. Реабілітаційні заходи. Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення. Удосконалення технічних навичок, інтелектуальних та міжособистісних стосунків. Догляд за післяопераційними хворими. **Практичні навички** — оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта; — установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;	**4**

	— технічні навички: правильне положення пацієнта в ліжку; відсмоктування слизу з порожнини рота; укладання паралізованих кінцівок; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; очисні клізми; харчування і годування пацієнта, прикутого до ліжка; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з пролежнями; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; догляд за пацієнтом із блюванням, з порушенням свідомості; правила догляду за тяжкохворим пацієнтом: повертати, масажувати, вмивати, маніпулювати тощо; — інтелектуальні навички: уміння медсестри своєчасно прийняти правильне рішення при змінах стану здоров'я пацієнта; — ведення медсестринської документації; — проведення психотерапевтичних заходів. **СР №8** «Особливості проведення хірургічних методів лікування при захворюваннях ЦНС» **- 1 год.** **СР №9** «Поради пацієнтам із захворюванням ЦНС» **- 1 год.**	
5.	**Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку** Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з об'ємними процесами нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи. Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з травмами головного і спинного мозку, оцінювання потреб пацієнта. Участь у наданні невідкладної допомоги пацієнтам із травмою нервової системи. Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними, застійних явищ у легенях. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма. Особливості транспортування хворих. Реабілітаційні заходи. Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення. Удосконалення технічних навичок, інтелектуальних та міжособистісних стосунків. Догляд за післяопераційними хворими.	**4**

	Практичні навички — оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта; — установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — технічні навички: правильне положення пацієнта в ліжку; відсмоктування слизу з порожнини рота; укладання паралізованих кінцівок; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; очисні клізми; харчування і годування пацієнта, прикутого до ліжка; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з пролежнями; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; догляд за пацієнтом із блюванням, з порушенням свідомості; правила догляду за тяжкохворим пацієнтом: повертати, масажувати, вмивати, маніпулювати тощо; — надання негайної допомоги при черепно-мозковій та спінальній травмі; — інтелектуальні навички: уміння медсестри своєчасно прийняти правильне рішення при змінах стану здоров'я пацієнта; — ведення медсестринської документації; — проведення психотерапевтичних заходів. **СР №10** «Внутрішньоутробні ураження ЦНС та під час пологів. Гіпоксія плода та новонародженого» **-2 год.** **СР №11** «Особливості догляду за пацієнтами при прогресивних та демієлінізувальних хворобах ЦНС» **- 1 год.**	
6.	**Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених.** **Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи.**	**4**

	Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта за темою. Оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Упровадження плану в дію, оцінювання роботи. Удосконалення технічних, інтелектуальних та міжособистісних навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації. Оцінювання загального стану та неврологічного статусу новонародженої дитини. Оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за новонародженим пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Впровадження плану в дію. Оцінювання роботи. Проведення медсестринської діагностики виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з демієлінізувальними та прогресивними хворобами нервової системи. Впровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення технічних, інтелектуальних та міжособистісних навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації. ***Практичні навички**:* оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта; установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; _ планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); _ оцінювання загального стану та неврологічного статусу новонародженого; _ установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; _ планування дій медичної сестри для здійснення догляду за новонародженим пацієнтом (план сестринського догляду); _ інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; _ особливості спілкування з рідними та близькими новонародженого; _ особливості спілкування з хворими та їхніми рідними; _ догляд за хворими. **СР №12** «Речовини-антидоти» **- 2 год.**	

7.	**Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорефлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія** Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом. Проведення медсестринської діагностики, виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з хворобами вегетативної нервової системи. Впровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з отруєннями нервової системи. Впровадження плану в дію. Надання невідкладної допомоги. Використання антидотів. Оцінювання роботи. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами, які потребують невідкладної допомоги. Підготовка апаратури та інструментів. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних і технічних навичок. Виконання лікарських призначень, ведення документації. Оцінювання роботи. Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом. Проведення медсестринської діагностики, виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами, які відчувають біль. Упровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних та технічних навичок. Охорона праці в галузі. Планування дій медичної сестри для здійснення фізіотерапевтичних методів лікування, ЛФК, масажу пацієнтам з хворобами нервової системи. Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації. Оцінювання роботи.	**4**

	Планування та обсяг роботи медичної сестри. Посадова інструкція медичних сестер неврологічного профілю. Критерії оцінювання якості роботи медичних сестер. Організація лікувально-діагностичного процесу. ***Практичні навички:*** — оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта; — установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — особливості спілкування з хворими; — виконання призначень лікаря, догляд за пацієнтами; — підготовлення апаратури та інструментів: шприців, голок, зондів; — надання невідкладної допомоги при вегетативно-судинному кризі, набряку Квінке, нападу мігрені; — надання невідкладної допомоги в разі інтоксикацій нервової системи; — направлення пацієнтів для проведення фізіотерапевтичних методів лікування, лікувальної фізкультури, масажу, голкорефлексотерапії та ін.; — участь у проведенні різних видів фізпроцедур; — опанування основними прийомами масажу, ЛФК; — складання плану оцінювання якості роботи медичної сестри; — складання плану організації лікувально-діагностичного процесу; — застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. **СР №13** «Етичні норми і деонтологія в психіатрії. Професійний кодекс медичних сестер» - **1 год.**	

	СР №14 «Законодавство в психіатрії. Умови та порядок надання психіатричної допомоги» **- 1 год.** **СР №15** «Позалікарняна психіатрична допомога. Робота психіатричного кабінету, психоневрологічного диспансеру» **- 1 год.**	
8.	**Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).** Відмінності психіки людини від психіки тварин. Характеристика розладів психічних станів: страху, тривоги, підвищеної дратівливості тощо. Структура і порядок роботи психіатричного відділення. Особливості поведінки та роботи медичного персоналу в психіатричних лікувальних закладах. Окремі поняття медичної психології. Надання психіатричної допомоги в добровільному та недобровільному порядку. Відмова пацієнта від надання допомоги, можливість примусу в психіатрії та критерії його застосування. Робота мультидисциплінарної та сестринської бригад. Документація (історія хвороби пацієнта, журнал спостережень та ін.). Етичні норми і деонтологія в психіатрії. Професійний кодекс медичних сестер Ознайомлення з основними принципами і методами обстеження психічнохворих. Демонстрація хворих з різною психічною патологією. Оцінювання загального стану, психічного статусу та встановлення проблеми пацієнта. Нагляд і спостереження за поведінкою та висловлюваннями психічнохворих, правильний запис їх у журналі спостереження. Складання плану догляду за пацієнтами з потьмаренням свідомості, депресивним станом (суїцид). Особливості нагляду за психічнохворими; тактика молодшого медичного персоналу в разі відмови хворих від їжі. Участь у годуванні хворих через зонд. Догляд за соматично ослабленими хворими. ***Практичні навички:*** — спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — особливості спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;	**4**

	— ознайомлення із веденням медичної документації (правильність і відповідність записів); — уміти підготувати пацієнта до проведення основних і додаткових методів обстеження; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — методи фіксації пацієнта в ліжку під час психомоторного збудження; — методика амітал-кофеїнового розгальмування; — підготовка пацієнта і поживних сумішей, катетерів, лійки для штучного годування через зонд; — техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови їх від їжі; — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — технічні навички: повертати хворого в ліжку, розтирати його, масажувати, тренувати, маніпулювати, промивати, рухати з місця; — застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. **СР №16** «Організація лікувально-охоронного режиму у відділенні» **-1 год.** **СР №17** «Профілактика екстремальних і кризових ситуацій. Дії медсестри» **- 1 год.** **СР №18** «Надання психіатричної допомоги в примусовому порядку (госпіталізація, лікування, нагляд)» **- 1 год.**	
9.	**Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру.** **Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих .**	**4**

Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму.

Амбулаторна, стаціонарна та соціально-реадаптаційна (трудова) психіатрична служба. Ознайомлення з основними відділеннями та структурою психіатричної лікарні та психоневрологічного диспансеру. Робота молодшого медичного персоналу стаціонару. Диспансерне спостереження за психічнохворими. Спеціальний нагляд у групах спеціального обліку. Здійснення нагляду за психічнохворими та ведення документації (журнал нагляду, оформлення документації для проведення експертизи).

Розгляд основних принципів реабілітації психічнохворих. Ознайомлення з роботою лікувально-трудових майстерень. Демонстрація хворих на різних етапах процесу реабілітації.

Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби, встановлення міжособистих відносин між медичною сестрою і пацієнтом.

Визначення екстремальних станів, небезпечних для пацієнта та оточення: психомоторного збудження, депресії. Демонстрація хворих з різними невідкладними станами.

Проведення медсестринської діагностики згідно із загальним станом пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду та спостереження за пацієнтами, які потребують невідкладної допомоги, та втілення його на практиці. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних і технічних навичок.

Вплив тривалого перебування в лікарні, відрив від рідних і близьких на психіку пацієнта. Навчати студентів доброзичливому, теплому, турботливому ставленню до пацієнтів.

Суть та методи кризового втручання. Дії медичної сестри в екстремальних і кризових ситуаціях. Психологічне втручання. Медикаментозне втручання.

Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації. Оцінювання роботи. Організація лікувально-охоронного режиму.

Практичні навички:

- особливості спілкування з пацієнтами на основі етики та деонтології;
- організація диспансерного спостереження за психічнохворими;
- проведення реабілітаційних заходів;

	— оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — складання плану догляду та допомоги пацієнтам, що перебувають у невідкладному стані (план сестринського догляду) та впровадження його в дію; — ведення щоденника нагляду; — спілкування з членами родини з метою допомоги у вирішенні проблеми пацієнта; — відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо; — виконання призначень лікаря; — підготовка апаратури й інструментів: шприців, голок, зондів, медикаментів; — робота медичної сестри щодо підготовки пацієнтів до проведення експертизи. — застосування методів психотерапії; — надання невідкладної допомоги пацієнтам. **СР №19** «Потреби людини. Фактори, що впливають на потреби людини, та засоби їх задоволення» **- 1 год.** **СР №20** «Догляд (загальний та індивідуальний) і спостереження за психічнохворими» **- 1 год.** **СР №21** «Документація в сестринській роботі та її функції»-**1г**	
10.	**Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія.** Демонстрація хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою в інфекційних і соматичних лікарнях. Ознайомлення студентів з різними психотичними порушеннями: іпохондрична та неврозоподібна симптоматика, тривожно-іпохондричний стан, паранойяльні ідеї, психопатичні форми поведінки. Специфіка симптомів.	**4**

	Нав'язливі стани. Фобії (страхи). Післяпологові психози та психотичні стани в період лактації. Диференціальна діагностика із шизофренією. Тривожно-депресивні стани, неврозоподібні симптоми, афективні коливання під час клімаксу. Особливості догляду за пацієнтами. Бесіди з пацієнтами для виявлення симптомів порушення психіки. Демонстрація хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою в початковий і гострий період травми ЦНС, з порушеннями психіки у віддалений період. Посттравматичний розвиток особистості. Ознайомлення студентів з різними психотичними порушеннями: іпохондрична та неврозоподібна симптоматика, тривожно-іпохондричний стан, фобії (страхи), церебрастенія, психопатичні форми поведінки, афективні розлади, травматична енцефалопатія, деменція. Специфіка симптомів. Медсестринський процес за цих станів: медсестринське обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Ознайомлення з дегідратуючими методами лікування. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Бесіди з пацієнтами для виявлення симптомів порушення психіки. Особливості спілкування та догляду пацієнтів з психічними розладами, пов'язаними з наслідками аварії на ЧАЕС, екологічними катастрофами, терористичними актами. Роль медичної сестри в профілактиці психічних порушень унаслідок дії екологічних факторів: електричного струму, електромагнітних полів, ультрафіолетового й інфрачервоного променів, інтенсивних звуків, ультра-, інфразвуків та впливу клімато-, метеорологічних умов. ***Практичні навички:*** — спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — планування медсестринських втручань при інфекційних і соматичних захворюваннях, післяпологових психозах, клімактеричних розладах психіки; — планування медсестринських втручань та їхня реалізації	

	для пацієнтів з травматичним ушкодженнями мозку та психічними порушеннями внаслідок дії екологічних факторів; — підготовка апаратури й інструментів: шприців, голок, зондів, медикаментів; — нагляд, спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо; — виконання призначень лікаря; — застосування методів психотерапії; — спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — уміння доброзичливо, турботливо, тепло ставитися до пацієнтів. **СР №22** «Свідома згода пацієнта на лікування, оформлення згоди. Лікування без згоди хворого» **- 1 год.** **СР №23** «Організація харчування. Допомога пацієнтові під час споживання їжі» **- 1 год.**	
11.	**Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП). Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку.** Демонстрація хворих з різними типами перебігу шизофренії і різними формами клінічної симптоматики. Ознайомлення з дефектами психіки і наслідками хвороби. Засоби впливу в разі відмови хворих від їжі (переконання, призначення засобів, що збуджують апетит, барбаміл-кофеїнове розгальмування, годування через зонд). Методи зняття психомоторного збудження. Робота медичного персоналу в палаті спостереження. Дії медичної сестри при суїцидальних намірах, агресії з боку пацієнтів. Демонстрація хворих на маніакально-депресивний психоз. Медсестринський процес при цих станах. Правила ведення щоденника нагляду. Заповнення документації для здійснення опіки над пацієнтом. Ведення документації з патронажу. Виконання призначень лікаря. Форми трудотерапії. Демонстрація хворих з різними стадіями церебрального	**4**

	атеросклерозу, гіпертонічною хворобою (післяінсультні стани). Медсестринський процес при цих станах. Демонстрація хворих з пресенільною депресією і параноїдом. Ознайомлення з особливостями догляду за хворими з депресією і маячною ідеєю переслідування. Ознайомлення з деменцією пресенільного і сенільного віку. Диференціально-діагностичні критерії. Особливості догляду та нагляду за пацієнтами. З'ясування проблеми пацієнта та планування дій медичної сестри щодо реалізації цього плану (опікунство, соціальна захищеність, експертиза). **Практичні навички:** — спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — планування медсестринських втручань та їхня реалізації при шизофренії та МДП; — складання плану догляду та допомоги пацієнтам з психічними порушеннями на фоні судинної патології мозку, сенільної та пресенільної патології психіки; — техніка зняття психомоторного збудження; — підготовка апаратури й інструментів: шприців, голок, зондів, медикаментів; — допомога лікареві під час проведення інсулінотерапії, ЕСТ, барбаміл-кофеїнового розгальмування; — годування хворих у разі відмови від їжі та підготовка харчової суміші; — нагляд, спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо; — відпрацювання методики співбесіди з родичами пацієнтів та допомога у здійсненні заходів соціального захисту;	

	—виконання призначень лікаря; —застосування методів психотерапії; —уміння доброзичливо, турботливо, тепло ставитися до пацієнтів. **СР №24** «Види та способи ведення бесід з пацієнтами в психіатричній практиці» **- 1 год.** **СР №25** «Основні групи препаратів, що застосовуються в психіатрії» **- 1 год.**	
12.	**Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза. Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації .** Критерії хворобливих станів (розлади свідомості, напади, зміни особистості). Демонстрація пацієнтів, що хворіють на епілепсію, на початкових етапах хвороби, з вираженими змінами особистості та еквівалентами судомних нападів (в анамнезі). Тактика молодшого медичного персоналу і особливості догляду за хворими під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них (при розладах свідомості, амбулаторних автоматизмах, дисфоріях). Впровадження медсестринського процесу за цих станів. Демонстрація хворих з розумовою відсталістю. Особливості спілкування з родичами та близькими. Роль медичної сестри у проведенні заходів соціальної адаптації хворих на олігофренію, проведенні експертизи. Демонстрація пацієнтів із різними невротичними розладами. Оцінювання загального стану, визначення потреб і проблем пацієнта. Побудова взаємовідносин медичної сестри і хворих з тривожнофобічними розладами. Аналіз карток стаціонарних хворих. Основні принципи та особливості догляду і лікування. Дотримання медичним персоналом правил медичної етики і деонтології. Розв’язування ситуаційних задач. Демонстрація психотерапевтичних методів. Основи сестринської психотерапії: зовнішній впевнений вигляд, спокійний і тактовний тип поведінки, грамотне мовлення, лагідне ставлення до пацієнтів, високий професіоналізм у темпі і якості виконання роботи, забезпечення охоронного режиму, підтримка віри в одужання або поліпшення стану, проведення раціональних психотерапевтичних бесід тощо. Демонстрація хворих з розладами поведінки та особистості, психопатіями. Оцінювання загального стану,	**4**

визначення потреб і проблем пацієнтів.

Особливості поведінки та спілкування медичної сестри з хворими на психопатію, розладами особистості та їх родичами для вирішення соціальних проблем пацієнта.

Аналіз карток стаціонарних хворих. Агресія та насильство у хворих на психопатію. Фактори ризику. Значення психотерапевтичного середовища. Запобігання проявам насильства. Основні принципи й особливості догляду і лікування. Дотримання медичним персоналом правил медичної етики і деонтології. Розв'язування ситуаційних задач. Показ психотерапевтичних методів.

Навчитися виявляти ранні ознаки погіршення стану хворих, які перебувають за межами стаціонару. Поширені медсестринські діагнози та втручання.

Практичні навички:

- спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу. Виявлення проблем пацієнта;
- складання плану догляду та допомоги пацієнтам при епілепсії та розумовій відсталості;
- надання невідкладної допомоги під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них;
- особливості введення медикаментів при епілептичному статусі;
- методика введення хлоралгідрату в пряму кишку;
- нагляд, спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі;
- техніка зняття психомоторного збудження;
- годування хворих у разі відмови від їжі та підготовка харчової суміші;
- відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо;
- проведення самостійної медичної практики щодо догляду та здійснення протирецидивної терапії;

	— навчитися виявляти ранні ознаки погіршення стану пацієнтів з психічною патологією, а в разі їх виявлення негайно повідомляти лікаря-психіатра; — нагляд і спостереження за пацієнтами. Ведення журналу нагляду; — уміння доброзичливо, турботливо, тепло ставитися до пацієнтів; — оволодіння основами сестринської психотерапії; — роль медичної сестри в проведенні трудотерапії; — виконання призначень лікаря. **СР №26** «Особливості вживання медикаментів. Відповідальність медичної сестри. Юридичний аспект обліку лікарських засобів. Правильність видавання медикаментів, реєстрація. Обставини, за яких їх не видають» **- 1 год.** **СР №27** Особливості надання інформації про пацієнта лікарю, іншим спеціалістам, рідним і близьким **– 1 год.**	
13.	**Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота** Ознайомлення з лікувально-профілактичними закладами наркологічного профілю (наркологічні відділення психіатричних лікарень, наркологічні диспансери, ЛТП). Особливості амбулаторної та стаціонарної наркологічної служби. Диспансерне спостереження та взяття на облік хворих наркологічного профілю. Особливості роботи медичної сестри в амбулаторній наркологічній службі. Роль медичної сестри в профілактиці алкогольних і наркотичних зривів. Адміністративний, законодавчий і медико-соціальний аспекти в системі загальнодержавних заходів профілактики пияцтва та алкоголізму, наркоманій і токсикоманій, тютюнокуріння. Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл, середніх і вищих навчальних закладів з питань профілактики алкоголізації населення, виявлення осіб, що мають схильність до зловживання алкоголем, наркотичними та токсичними речовинами. Патронажна робота медичної сестри. Особливості поведінки медичного персоналу під час роботи з хворими наркологічного профілю. Роль медичної сестри в проведенні експертизи	**4**

	алкогольного сп'яніння та показання до її проведення. Алкогольне отруєння. Медсестринська допомога в разі гострого отруєння алкоголем. ***Практичні навички:*** — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері та медсестринський процес; — документація в медсестринській роботі; — планування медсестринських втручань та їхня реалізація; — взаємовідносини поміж медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні; — психотерапевтична робота медичної сестри; — санітарно-освітня робота. **СР №28** «Супроводження пацієнтів. Нагляд поза межами стаціонару. Опікунство» **- 2 год.**	
14.	**Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза.** Демонстрація хворих із різними стадіями алкоголізму. Встановлення проблем пацієнта. Принципи та методи лікування алкоголізму. Демонстрація абстинентного синдрому. Етапність у лікуванні. Завдання I етапу — переривання запою, зняття абстинентного синдрому, дезінтоксикаційна та загальнозміцнювальна терапія. II етап — антиалкогольне лікування, сенсибілізувальна терапія. Психофармакологічна терапія. Фізіотерапія (електросон, гідролікування, ЛФК, масаж).	

	Зняття патологічного потягу до алкоголю. Психотерапія і деонтологія. Трудотерапія. Роль фельдшера-нарколога як помічника лікаря-нарколога під час проведення психотерапевтичного процесу. ІІІ етап — підтримувальна протирецидивна терапія. Правила поведінки молодших медичних працівників. Участь у проведенні лікування хворих на алкоголізм. Планування дій медичної сестри по догляду. Зняття психомоторного збудження. Демонстрація хворих із різними видами алкогольних психозів. Встановлення проблем пацієнта. Принципи та методи лікування алкогольних психозів та особливості утримання і нагляду за пацієнтами. Демонстрація абстинентного синдрому. Етапність у лікуванні. Правила поведінки молодших медичних працівників. Участь у проведенні лікувальних заходів. Планування дій медичної сестри з догляду та нагляду. Патогенетичне лікування алкогольних психозів. Зняття психомоторного збудження, синдромів розладів свідомості. ***Практичні навички:*** — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері та у відділенні інтенсивної терапії наркологічного диспансеру; — документація в сестринській роботі; — планування медсестринської допомоги; — взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп’янінні; — методика зняття психомоторного збудження; — психотерапевтична робота медичної сестри;	

	—санітарно-освітня робота. **СР № 29** «Види немедикаментозного лікування, що можуть здійснювати медичні сестри. Психотерапія **- 2 год.**	
15.	**Проблеми пацієнтів з наркоманіями та токсикоманіями. Особливості утримання та лікування. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.** **Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.** **Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Інфекційна безпека м/с на робочому місці. Чинні накази МОЗ України. Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі.** Клінічна картина морфінізму, гашишизму. Демонстрація хворих. Полінаркоманії. Ознаки гострої інтоксикації морфієм, гашишем; роль медичної сестри в діагностиці цих станів. Принципи лікування наркоманій. Синдром відміни наркотичних речовин. Методи та засоби, що їх застосовують для зняття абстинентного синдрому. Тактика медичного персоналу щодо хворих на наркоманію, які перебувають в абстинентному стані. Запобігання таємному вживанню наркотиків. Участь медичної сестри в лікуванні пацієнтів з наркоманічною та токсикоманічною залежностями. Особливості та види режимів наркологічних стаціонарів. Прогноз. Клінічна картина барбітуроманії. Демонстрація хворих. Полінаркоманії. Ознаки гострої інтоксикації барбітуратами; роль медичної сестри в діагностиці цих станів. Принципи лікування токсикоманій. Синдром відміни токсичних речовин. Зняття абстинентного синдрому. Тактика медичного персоналу щодо хворих на токсикоманію та їх близьких. Запобігання таємному вживанню токсичних речовин. Участь медичної сестри в лікуванні пацієнтів із залежністю від токсичних речовин. Експертиза. Прогноз. Профілактика токсикоманій. Роль медичних працівників у боротьбі з тютюнокурінням. Методи доказової медицини, що характеризують залежність від нікотину (підвищений ризик виникнення раку дихальних шляхів, горла, легенів, гіпертонічної хвороби, облітеруючого	4

	ендартеріїту, гангрени кінцівок). Організація роботи наркологічного кабінету, обов'язки фельдшера кабінету. Групи профілактичного обліку. Особливості роботи підліткового наркологічного кабінету. Організація лікувально-профілактичної роботи з різними групами хворих. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-профілактичних заходів. Роль молодшого медичного працівника в наркологічних закладах Міністерства внутрішніх справ (ЛТП, лікування у відділеннях закритого типу за рішеннями суду). Законодавчі акти, спрямовані на боротьбу з наркоманіями. Види немедикаментозного лікування, що можуть здійснюватися медичними сестрами: психотерапія колективна та індивідуальна; когнітивна терапія; креативна (відновна) терапія — малювання, ліплення, плетіння, виготовлення іграшок, макраме, штучні квіти; музична терапія (можливість виразити себе через спів або музику); соціальна терапія, повернення до соціального середовища, до нормального життя; поведінкова; психодрама (розігрування життєвих ситуацій, у які потрапляють пацієнти); психомоторна терапія; ЛФК; трудотерапія. Організація харчувального процесу. Розклад споживання їжі. Надання допомоги пацієнтові під час споживання їжі. Супроводження пацієнтів. Нагляд за стаціонарними пацієнтами поза межами стаціонару. Відвідувачі. Години відвідування хворих і регламентування візитів. Робота з відвідувачами. Переведення хворих в інші відділення чи лікарні. Виписування хворих. Особисті речі хворого, їх зберігання. Проведення огляду особистих речей хворого та особливості контакту з пацієнтами, які не дають згоди на огляд своїх речей. Сестринська допомога пацієнтам, які вмирають у лікарні. Питання соціальної допомоги. Опікунство. Робота з працевлаштування хворих психіатричних закладів. Роль молодшого медичного персоналу в сімейних взаємовідносинах пацієнтів. Сімейне консультування. Особливості медсестринської допомоги в амбулаторних умовах. Планування, звітність. Особливості роботи медичного персоналу в психіатричних закладах. Особливі випадки роботи зі збудженими хворими та такими, що є небезпечними для себе та оточення. Нагляд і оснащення кабінетів для утримання таких хворих. Охорона праці в галузі.	

	Практичні навички: — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері; — планування медсестринської допомоги; — документація в сестринській роботі; — медсестринський процес при наркоманіях та токсикоманіях; — взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні; — особливості спілкування та поради рідним і близьким токсикозалежних пацієнтів; — психотерапевтична робота медичної сестри; — санітарно-освітня робота. — охорона праці в наркології;	
16.	**Залік**	2
	Усього годин:	**ПЗ – 62** **СР - 32**

5.3 Самостійна робота

№ з/п	Теми	Кількість годин	Контроль
1.	Неврологія та невропатологія як наука. Предмет їх вивчення.	ЛЗ №1 2 год.	ПЗ №1 Залік
2.	Застосування загально-зміцнювальних методів лікування в неврологічній практиці.	ЛЗ №4 2 год.	ПЗ №7 Залік
3.	Психіатрія як наука. Предмет її вивчення. Вклад вітчизняних учених у розвиток психіатрії як науки.	ЛЗ №5 2 год.	ПЗ №8 Залік

4.	Охорона праці та інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці.	ЛЗ №9 2 год.	ПЗ №15 Залік
5.	Захворювання периферичної НС. Больові синдроми в неврології.	ПЗ №1 2 год.	ПЗ №2 Залік
6.	Профілактика інфекційних уражень ЦНС.	ПЗ №2 2 год.	ПЗ №3 Залік
7.	Особливості догляду та поради близьким пацієнтів з порушенням мозкового кровообігу.	ПЗ №3 2 год.	ПЗ №4 Залік
8.	Особливості проведення хірургічних методів лікування при захворюваннях ЦНС.	ПЗ №4 1 год.	ПЗ №5 Залік
9.	Поради пацієнтам із захворюваннями ЦНС	ПЗ №4 1 год.	ПЗ №5 Залік
10.	Внутрішньоутробні ураження ЦНС та під час пологів. Гіпоксія плода.	ПЗ №5 2 год.	ПЗ №6 Залік
11.	Особливості догляду за пацієнтами при прогресивних та демієлінізувальних хворобах ЦНС.	ПЗ №5 1 год.	ПЗ №6 Залік
12.	Речовини-антидоти.	ПЗ №6 2 год.	ПЗ №7 Залік
13.	Етичні норми і деонтологія в психіатрії. Професійний кодекс медичних сестер.	ПЗ №7 1 год.	ПЗ №8 Залік
14.	Законодавство в психіатрії. Умови та порядок надання психіатричної допомоги.	ПЗ №7 1 год.	ПЗ №8 Залік
15.	Позалікарняна психіатрична допомога. Робота психіатричного кабінету, психоневрологічного диспансеру.	ПЗ №7 1 год.	ПЗ №8 Залік
16.	Організація лікувально-охоронного режиму у відділенні.	ПЗ №8 1 год.	ПЗ №9 Залік
17.	Профілактика екстремальних і кризових ситуацій. Дії медсестри.	ПЗ №8 1 год.	ПЗ №9 Залік
18.	Надання психіатричної допомоги в примусовому порядку (госпіталізація, лікування, нагляд).	ПЗ №8 1 год.	ПЗ №9 Залік
19.	Потреби людини. Фактори, що впливають на потреби людини, та засоби їх задоволення**.**	ПЗ №9 1 год.	ПЗ №10 Залік
20.	Догляд (загальний та індивідуальний) і спостереження за психічнохворими.	ПЗ №9 1 год.	ПЗ №10 Залік
21.	Документація в сестринській роботі та її функції.	ПЗ №9 1 год.	ПЗ №10 Залік
22.	Свідома згода пацієнта на лікування, оформлення згоди. Лікування без згоди хворого.	ПЗ №10 1 год.	Пр №11 Залік

23.	Організація харчування. Допомога пацієнтові під час споживання їжі.	ПЗ №10 1 год.	Пр №11 Залік
24.	Види та способи ведення бесід з пацієнтами в психіатричній практиці.	ПЗ №11 1 год.	Пр №12 Залік
25.	Основні групи препаратів, що застосовуються в психіатрії.	ПЗ №11 1 год.	Пр №12 Залік
26.	Особливості вживання медикаментів. Відповідальність медичної сестри. Юридичний аспект обліку лікарських засобів. Правильність видавання медикаментів, реєстрація. Обставини, за яких їх не видають.	ПЗ №12 1 год.	Пр №13 Залік
27.	Особливості надання інформації про пацієнта лікарю, іншим спеціалістам, рідним і близьким.	ПЗ №12 1 год.	Пр №13 Залік
28.	Супроводження пацієнтів. Нагляд поза межами стаціонару	ПЗ №13 2 год.	Пр №14 Залік
29.	Види немедикаментозного лікування, що можуть здійснювати медичні сестри: психотерапія, креативна, музична, соціальна, поведінкова терапія, психодрама тощо	ПЗ №14 2 год.	Пр №15 Залік
	Усього:	**40 год.**	

6. **Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з освітньо-професійної підготовки з дисципліни**

- **«Медсестринство в неврології та психіатрії»**

визначаються Положенням про контроль досягнень та критерії оцінювання результатів навчання за освітньо-професійною програмою фахового молодшого бакалавра у Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради.

В основу критеріїв оцінювання знань, умінь та навичок студентів з освітньо – професійної підготовки включені ознаки:

- ✔ Рівень володіння теоретичним матеріалом;
- ✔ Вміння використовувати теоретичні знання під час обстеження пацієнта, встановлення діагнозу та виконання практичних навичок;
- ✔ Вміння аналізувати отриманні дані, робити висновки і надавати планову та екстрену медичну допомогу;
- ✔ Здатність застосовувати теоретичні знання і практичні вміння при виконанні самостійних завдань, творчому формуванні аналітичних

обґрунтувань, підготовка рефератів, виступів на науковій конференції, складання ситуаційних завдань, схем, тощо.

Основними видами оцінювання навчальних досягнень студентів з медсестринства в неврології та психіатрії є поточний, проміжний (рубіжна атестація) та підсумковий контроль (залік).

Оцінки поточного, рубіжного та підсумкового контролю заносяться у журнал обліку роботи академічної групи та викладачів; залікова оцінка фіксується в індивідуальному плані та особовій картці здобувача освіти; до залікової відомості вноситься результат заліку.

Окремим видом діяльності є самостійна робота студентів. Навчальний матеріал з самостійної роботи виноситься на поточний та підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Поточний контроль

здійснюється з метою виявлення рівня засвоєння студентом змісту навчальної програми з медсестринства в неврології та психіатрії.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, виконання індивідуальних завдань, контрольних робіт тощо.

Поточний контроль здійснюється на основі комплексного оцінювання діяльності студента під час практичного заняття (*включає контроль вхідного рівня знань, рівень теоретичної підготовки, виконання завдань з теми у робочому зошиті, активність студента під час роботи на практичному занятті, якість виконання практичної роботи, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану та результати вихідного контролю рівня знань*).

Форми проведення поточного контролю – тестування, розв'язування ситуаційних задач, демонстрація практичних навичок чи вмінь, відповіді на стандартизовані теоретичні питання.

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному практичному занятті і заноситься в журнал обліку академічної успішності.

Результати поточного контролю (поточна успішність) визначають допуск чи недопуск здобувача до підсумкового контролю та можуть враховуватись викладачем при виставленні оцінки за залік.

Негативний поточний результат «2» підлягає обов'язковому перескладанню здобувачем.

Здобувач, який пропустив тему заняття, має обов'язково опрацювати пропущену тему самостійно, виконати усі визначені даною темою види завдань.

Рубіжний контроль

проводиться двічі на рік (листопад, квітень) з метою активізації навчальної діяльності та покращення успішності студентів, своєчасної ліквідації пропусків занять. Порядок проведення рубіжної атестації визначається Положенням про проведення рубіжної атестації.

Підсумковий семестровий контроль

передбачає виставлення оцінки за проведення заліку.

Навчальна дисципліна «Медсестринство в неврології та психіатрії» вивчається один семестр.

Семестровий контроль у формі заліку проводиться згідно з навчальним планом. Форма контролю - усна за білетами до заліку, які затверджуються на засіданні циклової комісії основ медсестринства та терапевтичних дисциплін.

До семестрового контролю здобувач освіти допускається, якщо він виконав усі види робіт, завдань, які передбачені робочою навчальною програмою з навчальної дисципліни на «відмінно», «добре», «задовільно».

Не допускаються до складання заліку з дисципліни здобувачі освіти, які з цього предмету за семестр мають «2» (незадовільно) або невідпрацьовані пропущені заняття. До складання заліку такі студенти допускаються після повного виконання вимог робочої навчальної програми за індивідуальним графіком до початку нового семестру.

Результати семестрового контролю використовують як критерій виконання студентом індивідуального навчального плану здобувача освіти та зарахування кредитів, рекомендацій щодо отримання стипедії, переведення, відрахування, поновлення на навчання тощо.

Порядок проведення заліку

- ✔ Для проведення заліку з дисципліни «Медсестринство в неврології та психіатрії» розробляється банк методичних матеріалів, який обговорюється і ухвалюється на засіданні циклової комісії основ медсестринства та терапевтичних дисциплін.
- ✔ У білети для заліку включаються теоретичні питання з різних розділів програми дисципліни, клінічні задачі, виконання практичних навичок згідно алгоритмів. Комплект питань за своїм змістом охоплює всі теми вивченого навчального матеріалу.
- ✔ Кількість білетів до заліку обов'язково є більшою, ніж кількість здобувачів освіти у групі.
- ✔ Залік приймає, як правило, викладач, який проводив теоретичні та практичні заняття з навчальної дисципліни.
- ✔ Для відповіді на завдання білету здобувачам освіти відведено в середньому 1/3 академічної години. Після відповіді на завдання білету студенту можуть запропонувати додаткові питання в межах навчального матеріалу, винесеного на залік.
- ✔ Якщо здобувач освіти не з'явився на залік, викладач в заліковій відомості робить відмітку – «не з'явився». Студенту, який не з'явився на залік без поважних причин, виставляють незадовільну оцінку.
- ✔ Здобувачам освіти, які одержали незадовільну оцінку, дозволено ліквідувати академічну заборгованість за встановленим графіком до початку наступного семестру.

- ✔ Повторне складання заліку допускається не більше двох разів: один раз викладачу, який викладав дисципліну, другий – комісії, склад якої затверджується наказом директора Коледжу.
- ✔ Якщо здобувач освіти незадоволений виставленою викладачем оцінкою, він має право оскаржити її. Порядок оскарження регламентований Положенням про оскарження результатів оцінювання здобувачів освіти Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради.

Атестація здобувачів фахової передвищої освіти

Атестація здобувачів фахової передвищої освіти у Коледжі проводиться згідно зі статтею 51 Закону «Про фахову передвищу освіту» та інших законодавчих актів, які регламентують проведення Атестації у закладах фахової передвищої освіти та Положення про порядок проведення Атестації та залікаційну комісію у
Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради.

6.1. Критерії оцінювання теоретичних знань (усної відповіді) здобувачів освіти з освітньо-професійної підготовки.

Рівень компетентності	**Оцінка за національною шкалою**	**Критерії оцінювання**
Високий ***(творчий)***	Відмінно	Студент виявляю особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
Достатній ***(конструктивно-варіативний)***	Добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв’язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
Середній ***(репродуктивний)***	Задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
Низький ***(рецептивно-***	Незадовільно	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину

продуктивний)		навчального матеріалу; володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів об'єктів.

6.2. Критерії оцінювання виконання практичних навичок
- з освітньо – професійної підготовки

Практичні навички здобувачів освіти за освітньо-професійної програмою фахового молодшого бакалавра оцінюються за чотирибальною шкалою: *«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»* з виставленням кількісної оцінки «5», «4», «3», «2».

В основу критеріїв оцінювання практичних навичок здобувачів освіти з освітньо-професійної підготовки включені ознаки:

- *вміння використовувати діючі алгоритми виконання практичних навичок;*
- *вміння визначити показання та протипоказання маніпуляції;*
- *здатність виконувати навичку без помилок ;*
- *вміння надати невідкладну медичну допомогу в разі виникнення ускладнень.*

Оцінка	***Критерії оцінювання виконання практичних навичок***
Відмінно	Визначені показання та протипоказання маніпуляції. Навичку виконано у правильній послідовності, без помилок. Демонструє навички спілкування з пацієнтом та догляду за пацієнтом після виконання маніпуляції.
Добре	Навичку виконано у правильній послідовності, допущені помилки, які не впливають на кінцевий результат та стан пацієнта.
Задовільно	Послідовність виконання навички порушено, однак кінцевої мети досягнуто; допущені помилки не завдають шкоди здоров'ю пацієнта.
Незадовільно	Послідовність виконання навички порушено, бажаного результату не досягнуто, допущені помилки, які можуть негативно вплинути на стан здоров'я пацієнта чи призвести до виникнення ускладнення хвороби.

6.3 Критерії оцінювання вирішення клінічної задачі

Оцінка	***Критерії оцінювання вирішення клінічної (ситуаційної) задачі***
Відмінно	студент глибоко засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, вміє пов'язати теорію з практикою, що дозволяє йому розв'язувати ситуаційні (клінічні) задачі підвищеної складності.
Добре	студент твердо засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, правильно застосовує теоретичні знання при розв'язуванні ситуаційних (клінічних) задач середньої важкості.
Задовільно	студент засвоїв тільки основний матеріал без деталей, розв'язує лише найлегші задачі, припускається неточностей, обирає недостатньо чіткі формулювання, порушує послідовність у викладі відповіді.
Незадовільно	студент не знає значної частини теоретичного матеріалу теми заняття, припускається істотних помилок, не вирішує ситуаційну задачу.

6.4. Критерії оцінювання тестових завдань

Критерії оцінок: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». В основі лежить повнота і правильність виконаного завдання, враховується здатність студента

- ✔ Диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання
- ✔ Застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях
- ✔ Встановлювати різницю між фактами і наслідками

Оцінка	**Відсоток правильних відповідей**
Відмінно	96 -100%
Добре	80-95,9 %
Задовільно	58-79,9 %
Незадовільно	0-57,9 %

6.5. Критерії оцінювання самостійної роботи

Показник	**Характеристика**
Відмінно	Запропонована здобувачем освіти робота викладена в достатньому обсязі, оформлена згідно з вимогами, містить базовий теоретичний і практичний матеріал, нову та нетрадиційну інформацію з даного питання і пропозиції щодо її практичного застосування.
Добре	Запропонована здобувачем освіти робота викладена в необхідному обсязі, оформлена грамотно, включає базовий теоретичний та практичний вихід, але містить певні недоліки у висвітлені питання, яке досліджувалось
Задовільно	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але тема розкрита неповністю. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми. Обсяг запропонованої роботи не відповідає вимогам
Незадовільно	Робота базується на фрагментарних знаннях з курсу. Тема роботи не розкрита або робота не виконана.

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів під час дистанційного навчання

Під час дистанційного навчання на початку вивчення дисципліни необхідно надіслати студентам критерії оцінювання з поясненнями особливостей оцінювання під час синхронного та асинхронного навчання.

При оцінюванні навчальних досягнень студентів ураховуються:

1) характеристики відповіді студента під час онлайн конференції:

- цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань: *осмисленість, глибина, гнучкість, системність, узагальненість, міцність*;
- ступінь сформованості загальнонавчальних та предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: *вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо*;

- досвід творчої діяльності (*вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези*);
- самостійність оцінних суджень.

2) оцінювання роботи студентів на платформі Мійклас:

- вирішення тестових завдань;
- виконання творчих завдань;
- вирішення ситуаційних задач.

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів *є поточне, етапний і підсумковий контроль.*

Поточне оцінювання

Форми і зміст поточного контролю, розподіл балів між окремими заходами контролю та завданнями в межах однієї теми визначаються цикловою комісією, за якою закріплена навчальна дисципліна, включаються до робочої програми (методичних вказівок) і доводяться до відома студентів на початку семестру, в якому він виконується.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення кожної теми.

Його основними завдання є:

- встановлення й оцінювання рівнів розуміння і засвоєння змісту теми,

- встановлення зв'язків між цією темою та попередніми темами, а також міжпредметні зв'язки,

- закріплення знань, умінь і алгоритмів навичок, що стосуються цієї теми.

Поточне оцінювання викладачі здійснюють в усній і письмовій формах.

Формами поточного оцінювання під час дистанційного навчання є:

- індивідуальне та фронтальне опитування під час онлайн – конференції та письмові відповіді на питання в розділі «Конференція» при роботі в Мійклас;

- робота з «німими» таблицями, схемами, кросвордами, або знімати на відео відпрацювання навичок вдома та викладання їх в розділі «Творче завдання» в Мійклас;

- вирішення тестів з автоматичною перевіркою в Мійклас;

- вирішення клінічних задач різного ступеню важкості при роботі в Мійклас.

Оцінка формується як середня арифметична, що складається з оцінювання кожної з перерахованих робіт студента, що дає змогу оцінити досягнення студента під час вивчення теми.

Названі вище орієнтири покладено в основу чотирьох рівнів навчальних досягнень студентів: *початкового, середнього, достатнього, високого*. Вони визначаються за такими характеристиками:

Рівні навчальних досягнень (оцінка)	**Критерії оцінювання навчальних досягнень студента**
Перший рівень – початковий **(незадовільно).**	*Відповідь студента (студентки) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент (студентка) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення.*
Другий рівень – середній **(задовільно)**	*Студент (студентка) з допомогою викладача відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати основні положення навчального матеріалу. Відповідь його (її) недостатньо осмислена. Вміє застосувати знання при виконанні завдань за зразком.*

Третій рівень – достатній **(добре)**	*Студент (студентка) правильно відтворює навчальний матеріал Він (вона) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущенні помилки. Відповідь студента (студентки) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень.*
Четвертий рівень – високий **(відмінно)**	*Студент (студентка) має гнучкі, глибокі, міцні і системні знання в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовує їх у різних стандартних та нестандартних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, вміє застосовувати їх у практичній діяльності та для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію, робити висновки та узагальнення.*

Критерії оцінювання роботи студента під час проведення практичного заняття в Мійклас

«5» - більше за 96 %
«4» - 80 – 95,9 %
«3» - 58 – 79,9 %
«2» - менше за 57,9 %

Результати оцінювання навчальних досягнень студента викладаються в Мійклас відразу після перевірки викладачем. Оцінка переноситься в академічний журнал групи.

Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основною для коригування роботи викладача та студента при підготовці до підсумкового контролю.

Підсумковий контроль знань

проводиться шляхом виставлення заліку.

Форма і зміст підсумкового контролю, розподіл балів між окремими завданнями визначається цикловою комісією і доводиться до відома студентів на початку семестру, в якому передбачено відповідний захід підсумкового контролю.

Студентам попередньо виставляються в Мійклас питання до заліку, які будуть входити до складу білету *(перелік питань до заліку затверджується рішенням циклової комісії за поданням викладача, який приймає залік)*

Студенти повинні мати надійний інтернет-зв'язок, у випадку усних відповідей - телефон, ноутбук або персональний комп'ютер з мікрофоном, можливість встановити на комп'ютер необхідне програмне забезпечення, тощо.

Запрошення студента на відеоконференцію з заліку здійснюється асистентом викладача (лаборантом) через месенджери (Viber, Telegram) або електронну пошту згідно списку групи.

Підсумкове оцінювання

Проведення підсумкового контролю здійснюється такими способами як синхронно і асинхронно:

- під час онлайн – конференції студент обирає білет рандомно шляхом включення «колеса фортуни» і дає відповідь на теоретичне питання;
- автоматизовані тести для контролю результатів навчання з дисципліни згідно обраному білету;
- письмова відповідь на клінічну задачу білету.

(Тестові завдання та клінічні задачі відкриваються студентам одночасно у визначений час і тривають з розрахунку 2 хвилини на один тест та 5 хвилин на вирішення задачі).

Підсумкова оцінка виставляється з урахуванням результатів виконання всіх 3-х завдань.

Відповідність підсумкових оцінок за національною шкалою оцінкам у відсотковому відношенні

Відмінно «5» - більше за 96 %
Добре «4» - 80 – 95,9 %
Задовільно «3» - 58 – 79,9 %
Незадовільно «2» - менше за 57,9 %

(Якщо відбувся технічний збій під час проходження оцінювання , то передбачено додаткову можливість його проходження для студентів повторно. *У разі виникнення під час складання заліку обставин непереборної сили студент повинен негайно повідомити залікатора, завідувача відділенням або керівника академічної групи про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку* (телефон, месенджер тощо) *з обов'язковою фото- або відеофіксацією стану виконання завдань та об'єктивних факторів, що перешкоджають його завершенню*.

За цих обставин можливість та час перескладання заліку визначається залікатором та навчальною частиною в індивідуальному порядку).

При проведенні заліку заповнюється залікова відомість про його складання.

7. Методичне забезпечення дисципліни

№ за/п	Перелік документації	% забезпечення
1.	Методичні розробки лекційних занять	100%
2.	Методичні розробки СР	100 %
3.	Роздатковий матеріал з тем	100%
4.	Контролюючі матеріали з тем	100%
5.	Матеріали для підсумкового контролю (білети, питання, тести) до заліку	100%

8. Інформаційні ресурси

№ за/п	Перелік інформаційного забезпечення	Кількість
1.	Електронний підручник (посібник)	-
2.	Мультимедіа	9

3.	Відеофільми	30
4.	Навчальні програми	1
5.	Контролюючі програми	1

9. Перелік питань до заліку

№ з/п	Назва теми
1.	Роль неврологічної науки в системі охорони здоров'я. Принципи організації неврологічної допомоги.
2.	Будова і функції центральної і периферичної нервової системи.
3.	Будова і функції спинного мозку. Провідні шляхи спинного мозку, симптоми їх ураження. Поняття про центральний і периферичний параліч.
4.	Будова і функція головного мозку. Мозковий стовбур. Півкулі мозку. Кора великого мозку. Симптоми ураження часток головного мозку.
5.	Будова і функція мозочка, симптоми його ураження.
6.	Черепні нерви, їхні анатомічні особливості, функція.
7.	Основні симптоми ураження черепних нервів.
8.	Автономна нервова система: її будова, функції, симптоми ураження. Порушення функції тазових органів.
9.	Цереброспінальна рідина. Зміни в складі цереброспінальної рідини при різній патології нервової системи.
10.	Кровопостачання головного і спинного мозку. Поняття про вертебробазилярний і каротидний судинний басейни.
11.	Екстрапірамідна система, її роль. Симптоми ураження екстрапірамідної системи.
12.	Розлад чутливості: об'єктивні, суб'єктивні. Синдроми порушення чутливості.
13.	Вищі кіркові функції, порушення їх: апраксія, агнозія, афазія. Порушення емоційно-психічної сфери.
14.	Бульбарний і псевдобульбарний параліч: основні симптоми; догляд за пацієнтами.
15.	Методика обстеження хворих неврологічного профілю.
16.	Додаткові методи обстеження в неврології.
17.	Основні принципи лікування неврологічних хворих та догляду за ними.
18.	Робота середнього медичного персоналу в неврологічних відділеннях.
19.	Охорона праці в неврології.
20.	Основні методи лікування неврологічних хворих. Поняття про психотерапію.
21.	Розлади сприймання, пам'яті і мислення.
22.	Психопатологія емоцій, свідомості та рухово-вольової сфери.

23.	Поняття про неврит, невралгію, невропатію. Загальні принципи лікування та догляду за пацієнтами з ураженням периферичної нервової системи.
24.	Невралгія трійчастого нерва: етіологія, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
25.	Мононеврит лицевого нерва: основні причини, клініка, лікування, догляд за пацієнтами.
26.	Мононеврит нервів верхньої і нижньої кінцівок: основні причини, симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
27.	Остеохондроз хребта. Вертеброгенний попереково-крижовий радикуліт: основні симптоми, лікування. Методи витягання хребта при остеохондрозі.
28.	Шийний остеохондроз: клінічні симптоми, основні принципи лікування, догляд за пацієнтами.
29.	Гангліоніт (оперізувальний лишай): етіологія, клініка, лікування.
30.	Поліневрит (первинний і вторинний), поліневропатія: основні клінічні симптоми, лікування.
31.	Первинний менінгококовий менінгіт: етіологія, епідеміологія. Менінгеальний симптомокомплекс. Зміни в цереброспінальній рідині. Лікування, догляд за пацієнтами.
32.	Вторинний гнійний менінгіт: основні причини, клініка, лікування, догляд за пацієнтами.
33.	Вторинний серозний менінгіт (туберкульозний і сифілітичний): основні симптоми, лікування. Роль молодших медичних працівників у профілактиці сифілісу, туберкульозу.
34.	Арахноїдит: етіологія, клініка, лікування.
35.	Епідемічний (летаргійний) енцефаліт, гостра і хронічна форми (паркінсонізм): етіологія, основні симптоми, лікування.
36.	Кліщовий (весняно-літній) енцефаліт: епідеміологія, основні симптоми, лікування, профілактика.
37.	Грипозний енцефаліт: основні симптоми, лікування, профілактика.
38.	Ревматичний енцефаліт: клінічні форми. Мала хорея, основні симптоми, лікування і догляд за пацієнтами.
39.	Мієліт: основні причини, клініка. Ускладнення та запобігання їм; лікування і догляд за пацієнтами.
40.	Поліомієліт: етіологія, основні клінічні періоди, лікування, профілактика, терміни вакцинації.
41.	Розсіяний склероз: етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
42.	Основні причини порушень мозкового кровообігу: патогенез, класифікація.
43.	Геморагічний інсульт: етіологія, патогенез, основні клінічні форми, ознаки, невідкладна допомога.
44.	Субарахноїдальний крововилив: етіологія, патогенез, основні симптоми. Зміни цереброспінальної рідини. Лікування та догляд за пацієнтами.
45.	Ішемічний інсульт: етіологія, патогенез, клініка, принципи

	диференційованого лікування, догляд за пацієнтами.
46.	Емболія судин мозку: патогенез, основні клінічні симптоми залежно від рівня емболії, лікування, догляд за пацієнтами.
47.	Пухлини головного мозку: загальномозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, принципи лікування і догляду за пацієнтами.
48.	Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позамозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
49.	Закриті черепно-мозкові травми: струс, забій, здавлення головного мозку. Основні симптоми. Невідкладна допомога при травмах головного мозку. Догляд за пацієнтами. Ускладнення та лікування їх.
50.	Переломи черепа. Перелом склепіння та основи черепа, основні клінічні симптоми, догляд за пацієнтами.
51.	Травми спинного мозку: класифікація, патогенез, основні клінічні симптоми, ускладнення. Правила транспортування. Лікування і догляд за пацієнтами з травмами спинного мозку. Транспортування пацієнтів з переломами хребта.
52.	Первинна прогресивна м’язова дистрофія (міопатія): етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
53.	Сирингомієлія: етіологія, патогенез, клінічні форми, особливості лікування.
54.	Міастенія та бічний аміотрофічний склероз: етіологія, патогенез, клініка, основні принципи лікування і догляду за пацієнтами.
55.	Спадкові хвороби обміну та системні дегенерації: види, основні симптоми, лікування.
56.	Хвороби нервової системи новонароджених: гіпоксія плода, внутрішньочерепна пологова травма, акушерський параліч. Дитячий церебральний параліч: патогенез, діагностика, лікування.
57.	Хвороби автономної нервової системи: вібраційна хвороба. Мігрень, ангіоневротичний набряк (набряк Квінке). Основні клінічні симптоми, лікування.
58.	Вегетативно-судинна дистонія: форми, етіологія, клінічні прояви. Невідкладна допомога при симпатикоадреналовому і парасимпатичному (вагоінсулярному) кризі.
59.	Історія розвитку психіатрії як науки. Її роль у системі охорони здоров’я.
60.	Організація психіатричної допомоги в Україні.
61.	Науковий внесок вітчизняних фізіологів І.М. Сєченова та І.П. Павлова у вчення про вищу нервову діяльність.
62.	Робота молодшого медичного персоналу в психіатричній лікарні та психоневрологічному диспансері. Охорона праці в психіатрії.
63.	Принципи догляду, спостереження та лікування психічнохворих.
64.	Експертиза в психіатрії, її види.
65.	Психотерапія як один з основних методів лікування психічнохворих.

	Основи медсестринської психотерапії.
66.	Розлади свідомості, сприймання, пам’яті, мислення у психічнохворих.
67.	Психопатологія емоцій, уваги та рухо-вольової сфери.
68.	Поширені медсестринські діагнози.
69.	Етико-деонтологічні принципи спілкування з пацієнтами.
70.	Психічні розлади при соматичних неінфекційних та інфекційних хворобах, інтоксикаціях: причини, симптоми. Порушення психіки при СНІДі, нейросифілісі.
71.	Проблеми пацієнтів, хворих на шизофренію. Етіологія, патогенез, основні клінічні форми, принципи лікування. Характеристика дефектів особистості.
72.	Проблеми пацієнтів з маніакально-депресивним психозом. Етіологія, основні клінічні симптоми маніакальної та депресивної фаз, принципи лікування і нагляду за хворими.
73.	Порушення інтелекту (природжені — олігофренії, набуті — деменції). Етіологія, види, основні симптоми, лікування і нагляд за хворими.
74.	Роль медичної сестри в проведенні соціальної адаптації при різних психічних розладах: шизофренії, МДП, порушеннях інтелекту.
75.	Епілепсія. Етіологія, патогенез, основні прояви: великий судомний напад, безсудомні напади, дисфорії, потьмарення свідомості. Особливості нагляду, прогноз.
76.	Невідкладна допомога при великому судомному нападі та епілептичному статусі.
77.	Розлади психіки на фоні судинної патології головного мозку: атеросклерозу судин головного мозку, гіпертонічної хвороби, гіпотонічної хвороби.
78.	Стареча недоумкуватість: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Догляд та нагляд за пацієнтами. Роль медичної сестри в проведенні соціального захисту пацієнтів.
79.	Пресенільні деменції (хвороба Піка, Альцгеймера): етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Прогноз.
80.	Психічні розлади при черепно-мозковій травмі — ранні та віддалені. Основні клінічні прояви, принципи лікування, догляду та нагляду за пацієнтами.
81.	Екологічна психіатрія. Розлади психіки внаслідок природних катаклізмів, радіації, вібрації і звуку, несприятливих клімато-метеорологічних умов, змін атмосферного тиску і газового середовища, екзогенних інтоксикацій.
82.	Психічні розлади, пов’язані з наслідками аварії на ЧАЕС, екологічними катастрофами, терористичними актами.
83.	Неврози: патофізіологічні механізми виникнення, їх види, клінічна характеристика. Особливості лікування та нагляду. Диспансеризація.
84.	Реактивні психози: механізм виникнення, клінічні форми. Особливості догляду та нагляду. Експертиза. Прогноз.
85.	Психопатії: основні критерії, роль сімейного виховання у виникненні

	психопатій. Клінічні типи, особливості лікування. Профілактика.
86.	Розлади особистості та поведінки. Акцентуації особистості.
87.	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань.
88.	Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота медичного персоналу. Охорона праці в наркології.
89.	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом та алкогольними психозами. Їхні види.
90.	Терапія алкогольних психозів. Прогноз. Експертиза.
91.	Проблеми пацієнтів з наркоманіями та токсикоманіями. Етапи лікування. Прогноз. Експертиза.
92.	Нормативні акти МОЗ про строки лікування хворих наркологічного профілю.
93.	Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.
94.	Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби: наркологічного кабінету, стаціонару, фельдшерського наркологічного пункту. Безпека життєдіяльності.
95.	Сучасна концепція медсестринського діагнозу. Найпоширеніші медсестринські діагнози.
96.	Невідкладні стани в психіатрії та наркології. Основні принципи й алгоритми медсестринської допомоги.
97.	Поняття про госпіталізм. Роль медичної сестри в запобіганні й подоланні його серед психічнохворих.
98.	Роль медичної сестри у виявленні аггравації, симуляції та дисимуляції.
99.	Основи психогігієни та психопрофілактики. Профілактика психічних захворювань.
100.	Охорона праці в наркології.

10. Перелік практичних навичок

№ з/п	Перелік практичних навичок
1.	Оцінювання загального стану пацієнта.
2.	Встановлення проблеми пацієнта.
3.	Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом.
4.	Інтелектуальні навички: вміння критично мислити, вирішувати проблему, приймати рішення, найефективніші для ситуації.
5.	Міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, інформувати, впливати, направляти, повідомляти і т.ін.
6.	Технічні навички:
	— укладання пацієнта в ліжко;

	— перестилання білизни тяжкохворим;
	— догляд за шкірою;
	— гігієна порожнини рота та дихальних шляхів;
	— запобігання пролежням та лікування їх;
	— запобігання контрактурам;
	— запобігання флебітам і тромбофлебітам та лікування їх;
	— накладання зігрівального компресу;
	— особливості годування тяжкохворих;
	— постановка гірчичників;
	— постановка очисної клізми;
	— підготовка хворого до рентгенографії попереково-крижового відділу хребта;
	— підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції;
	— підготовка та допомога лікареві під час проведення новокаїнових блокад;
	— підготовка ліжка зі щитом;
	— методика витягнення хребта при дискогенному попереково-крижовому радикуліті.
7.	Надання долікарської допомоги при:
	—черепно-мозковій травмі;
	—гострому порушенні мозкового кровообігу;
	—спинномозковій травмі;
	—гіпоталамічному кризі;
	—нічному суєтному неспокої старих людей;
	—делірії у інфекційних хворих;
	—нападі мігрені (головного болю);
	—судомному нападі;
	—епілептичному статусі;
	—гострому невралгічному синдромі;

	—гіпертензивному синдромі;
	—істеричному нападі.
8.	Технічні навички: краплинне введення лікарських речовин (підшкірне, внутрішньовенне, через пряму кишку).
9.	Уведення хлоралгідрату через пряму кишку.
10.	Методи фіксації пацієнта в ліжку у випадку психомоторного збудження.
11.	Правила транспортування збуджених хворих.
12.	Надання невідкладної допомоги при епілептичному нападі, епілептичному статусі.
13.	Особливості годування пацієнтів з порушенням психіки.
14.	Підготовка поживних сумішей, катетерів, лійки для штучного годування через зонд.
15.	Техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови від їжі.
16.	Методика лікування інсуліном (під наглядом лікаря).
17.	Визначення алкогольного та наркотичного сп’яніння.
18.	Оволодіння навичками роботи з приладами для визначення пари спирту у видихуваному повітрі та з хроматографічним аналізатором.
19.	Надання долікарської допомоги при гострій алкогольній інтоксикації.
20.	Визначення та зняття алкогольного (похмільного) абстинентного синдрому.
21.	Техніка проведення сенсибілізуючої терапії.
22.	Надання допомоги при алергійній реакції на сенсибілізатори.
23.	Визначення абстинентного синдрому при морфінізмі, барбітуроманії, гашишизмі.
24.	Надання долікарської медичної допомоги при гострих отруєннях наркотиками та іншими токсичними речовинами.
25.	Зняття абстинентного синдрому при наркоманіях.
26.	Оформлення документації стаціонару, наркологічного кабінету, наркопункту.
27.	Організіція та проведення патронажу.
28.	Оцінювання загального стану пацієнта.

11. Перелік питань до ЄДКІ

1. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю.
2. Хвороби периферичної нервової системи.
3. Інфекційні хвороби нервової системи.
4. Судинні хвороби центральної нервової системи.
5. Травми головного мозку.
6. Інтоксикації центральної нервової системи.
7. Невідкладні стани в неврології.
8. Екстремальні і кризові стани у психіатрії та наркології.

12. Рекомендована література

12.1 Базова

Грицай Н.М., Литвиненко Н.В., Фисун Ю.О. Неврологічні захворювання у практиці сімейного лікаря. — Полтава, 2002.
Медсестринський догляд за пацієнтом / І.Я. Губенко, О.Т. Шевченко, Л.П. Бразалій та ін. — К.: Здоров'я, 2002.
Медсестринство в неврології: Посібник з практичних навичок / За ред. С.І. Шкробот. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
Медсестринство в неврології / Н.М. Грицай, І.Я. Губенко, В.В. Лойко та ін. — Полтава, 2004.
Медсестринство в неврології: Підручник / Т.І. Кареліна, Н.М. Касевич. — К.: Медицина, 2010. — 296 с.
Шегедин М.Б., Заставна Н.А., Кокот Н.В. Медсестринство в неврології. — Нова книга, 2010.
Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський процес. — К.: Здоров'я, 2001.
Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський догляд за пацієнтом. — К.: Здоров'я, 2000.
Медсестринство в психіатрії / За ред. О.С. Чабана. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
Психіатрія / За ред. О.К. Напрєєнка. — К.: Здоров'я, 2001.

12.2 Допоміжна

Віннічук С.М. Судинні захворювання нервової системи. — К.: Наук. думка, 1999.
Грицай Н.М., Дзяк Л.А. Нервові хвороби. — Полтава, 1996.
Довідник для медичних сестер. — А.П. Токар та ін. — К., 2002.
Лойко В.В. Від медичної моделі до медсестринської моделі // Медсестринство України. – 1998. — № 1. — С. 26—27.
Обстеження хворого в клініці нервових хвороб: Метод. рекомендації. — Н.М. Грицай та ін. — Полтава, 1996.
Гавенко В.Л., Самардакова Г.О., Бачеріков М.Є. Психіатрія і наркологія. — К.: Здоров'я, 1993.
Драчова З.Н., Блейхер В.М., Крук І.В. Нервові та психічні хвороби. — К.: Вища шк., 1993.
Дупленко П.Ю. Молодіжна наркоманія в Україні: стан, проблеми вивчення та профілактика. — К.: Б. в., 1966.